

บทที่ 4

บทบาทรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจ

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลในการบริหารงานตำรวจ

นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534¹ กำหนดให้ นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจหน้าที่ในส่วนของ การบริหารงานตำรวจคือ

1. บังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารทุกตำแหน่งซึ่งสังกัดกรมตำรวจ
2. สั่งให้ข้าราชการซึ่งสังกัดกรมตำรวจไปปฏิบัติราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี
3. แต่งตั้งข้าราชการจากกรมตำรวจ ไปดำรงตำแหน่งของอีกกระทรวงทบวงกรมหนึ่งได้ แต่ถ้าเป็นการแต่งตั้งอธิบดีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี
4. วางระเบียบปฏิบัติราชการ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เท่าที่ไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย ใช้บังคับได้เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว
5. ดำเนินการอื่น ๆ ในการปฏิบัติตามนโยบาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและคณะรัฐมนตรี

ตามมาตรา 20 แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534² กำหนดให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสังกัด และกำหนดนโยบายของกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และตามมาตรา 32 นัย พ.ร.บ. ฉบับเดียวกันนี้ กำหนดให้กรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการส่วนใดส่วนหนึ่งของกระทรวง โดยมีอธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบให้เป็นไปตามนโยบายแนวทางและแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง

---

¹ " พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 " ราชกิจจานุเบกษา 108 (4 กันยายน 2534)

² เรื่องเดียวกัน

ตาม พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521³ ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารงานตำรวจ ดังนี้

1. รัฐมนตรีรักษาการและมีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย
2. รัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) โดยตำแหน่ง และเป็นผู้ประกาศรายชื่อในราชกิจจานุเบกษา
3. คณะรัฐมนตรีพิจารณาการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ ตำแหน่งผู้บังคับการหรือเทียบเท่าผู้บังคับการขึ้นไป ที่อธิบดีพิจารณาคัดเลือกเสนอโดยได้รับความเห็นชอบจาก ก.ตร. เมื่ออนุมัติให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง (ยกเว้นตำแหน่งอธิบดี)
4. คณะรัฐมนตรีพิจารณาการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ ตำแหน่งอธิบดีที่ รัฐมนตรีพิจารณาคัดเลือกเสนอโดยได้รับความเห็นชอบจาก ก.ตร. เมื่ออนุมัติให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง
5. รัฐมนตรีสามารถสั่งให้ข้าราชการตำรวจรักษาการในตำแหน่งชั่วคราว ประจํากรม กองหรือส่วนราชการ และสำรองราชการ ได้สำหรับตำแหน่งผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าผู้บัญชาการขึ้นไป
6. รัฐมนตรีเป็นผู้สั่งเลื่อนชั้นและอัตราเงินเดือนข้าราชการตำรวจระดับพลตำรวจตรีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ตร.
7. รัฐมนตรีเป็นผู้สั่งเลื่อนชั้นและอัตราเงินเดือนข้าราชการตำรวจระดับพลตำรวจโทขึ้นไป ที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ตร. และคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาอนุมัติ
8. รัฐมนตรีเป็นผู้พิจารณา และสั่งอนุญาต ให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการตั้งแต่ ตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไป และมีอำนาจสั่งยับยั้งการให้ลาออกเป็นเวลาไม่เกินสามเดือน

---

³ “ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2534 “ ราชกิจจานุเบกษา 95 (22 มิถุนายน 2521)

บทบาทรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในช่วงของ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร

ในที่สุดเมื่อ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ก้าวเดินออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภาย หลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531⁴ พรรคชาติไทยได้รับเลือกเป็นเสียงข้าง มากตามความคาดหมาย การติดต่อประสานงานเพื่อจัดตั้งรัฐบาลของพรรคต่าง ๆ ก็เริ่มขึ้น และดูเหมือนพรรคชาติไทยจะกระวีกระวาดมากที่สุด การเจรจาต่อรองระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล ทั้ง 4 พรรค ก็เป็นไปตามหลักการของ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร ผู้คร่ำหวอดในเวที การเมือง⁵

ในเที่ยงวันที่ 1 สิงหาคม 2531 นั้นเองได้มี “มือมืด” นำใบปลิวจั่วหัวว่า “อะไรจะเกิด ขึ้นเมื่อ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร เป็นรัฐมนตรีมหาดไทย” ความยาว 1 หน้ากระดาษ ไปวางไว้บนโซฟาชั้น 2 ที่ระเบียงหน้าห้องอธิบดีกรมการปกครองและห้องประชุมจำนวนมาก เนื้อหาของ “ใบปลิวเถื่อน” เป็นการต่อต้านการมาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของ พล.ต.อ.ประมาณ ตอนหนึ่งระบุว่า “คำตอบเรื่องนี้ชัดเจนอยู่แล้ว เมื่อ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมซึ่งคงจำกันได้ดี สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ การ เข้าไปก้าวกายข้าราชการประจำในกองทัพ มีการโยกย้ายผิดชั้นตอนมุ่งเอาคนของตนเข้ามาเพื่อ เป็นการวางฐานอำนาจจนเป็นเหตุให้เกิดการยึดอำนาจ...สภาพที่กล่าวข้างต้นจะเกิดขึ้นอีกครั้ง หนึ่งในกระทรวงมหาดไทย หาก พล.ต.อ.ประมาณ ซึ่งเป็นประธานที่ปรึกษาพรรคชาติไทยจะมา รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในรัฐบาลชุดใหม่ เพราะเป็นการแน่นอนว่า พล.ต.อ.ประมาณ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งในกรมการปกครอง กรมตำรวจ ฯลฯ อย่างมากมายซึ่งจะหวังก็แต่เพียงวางรากฐานอำนาจของตนใหม่ โดยไม่คำนึง ความถูกต้องตามครรลองครองธรรมในระบบราชการ...”

⁴ เอกสารข่าวรัฐสภา ปีที่ 14 ฉบับที่ 318 1 ส.ค. 2531 หน้า 8.

⁵ “ 2 เดือนแห่งการผจญพงหนาม “ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 35 ฉบับที่ 18 อาทิตย์ที่ 16-22 ต.ค. 2531 หน้า 14.

วันต่อมา พล.ต.อ.ประมาณ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ไบพลิวมีระบอบอยู่ทั่วไปมีคนรักก็ต้องมีคนเกลียด ตนเป็นผู้แทนยังถูกด่ามากกว่านี้ วันที่ 9 สิงหาคม 2531⁶ เป็นวันประกาศรายชื่อคณะรัฐมนตรี ในจำนวน 40 กว่าคนนั้น พล.ต.อ.ประมาณ ได้นั่งเก้าอี้ที่ริมคลองหลอด

สำหรับประวัติความเป็นมาของ พล.ต.อ.ประมาณ นั้น เป็นคนบ้านปากเพรียวอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี เกิดวันที่ 31 ธันวาคม 2456 เป็นลูกคนสุดท้องของนายเนี้ยและนางจี้ แต่กำพร้าบิดาตั้งแต่อายุ 3 เดือน จบ ม.8 ที่โรงเรียนเทพศิรินทร์ แล้วมาเข้าโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จบมาเป็นร้อยตรีในเหล่าทหารปืนใหญ่ เติบโตขึ้นมาเรื่อย ๆ เป็น ผบ.หมวดกองร้อยปืนใหญ่ทดลองยิงโคกกระเทียมประจำแผนกยุทธศึกษา กรมจเรทหารปืนใหญ่ จนติดยศพันตรีแล้วไปเป็นผู้อำนวยการ ร.ส.พ. ลาออกจากราชการมาสมัครเป็น ส.ส. สระบุรี ได้เป็น ส.ส. ครั้งแรกปี 2499 ได้รับเลือกมาทุกสมัย เป็นรัฐมนตรีช่วยคมนาคม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นรองนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมปี 2519 เป็นรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี 2522 เป็นหัวหน้าพรรคชาติไทย แต่ปี 2526 เดินเต้มการเมืองผิดพลาด ทั้งที่เป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการเสียงข้างมากถึง 108 เสียง แต่กลับเป็นฝ่ายค้าน จึงถูกต้อนจากสมาชิกพรรคหลุดจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคเป็นประธานที่ปรึกษา สโมสรกับคุณหญิงเจริญ ชุณหะวัณ⁷

พล.ต.อ.ประมาณ จะดูเอาการเอางานมากเพราะเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจสูงสามารถจับกุมตั้งแต่ขอทานจนถึงนายกรัฐมนตรี และคนในตระกูล " ชุณหะวัณ " เคยดำรงตำแหน่งมาแล้วจนเกือบทบทนาการเมืองในช่วงที่คนแห่งซอยราชครูรุ่งโรจน์ นั่นก็คือ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ที่สามารถสร้างรัฐตำรวจขึ้นมาได้ด้วยคำขวัญที่ว่า " ได้ดวงอาทิตย์นี้ไม่มีอะไรที่ตำรวจทำไม่ได้ " นี้ อาจจะเป็นความตั้งใจลึก ๆ ของ พล.ต.อ.ประมาณ ก็ได้ที่จะต้องเข้ามาสืบทอดหรือเห็นความสำคัญของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจคนใหม่แทน พล.ต.อ.เภา สารสิน⁸

⁶ เอกสารข่าวรัฐสภา ปีที่ 14 ฉบับที่ 319 16 ส.ค. 2531 หน้า 8-10.

⁷ " ประวัติความเป็นมาของรัฐบาลชุดใหม่ " มติชนสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 14 ส.ค. 2531 ปีที่ 8 ฉบับที่ 415 หน้า 6.

⁸ " ละครสีกาก็จากใหญ่ที่มีเงินลงขันมากมาย เกมเล็กเล่นไม่เล็ก อ.ตร.ตัวจริง " หลักไท วันที่ 31 ก.ค.-6 ส.ค. 2532 ปีที่ 8 ฉบับที่ 391 หน้า 18.

การเปลี่ยนแปลงตัว อ.ตร.คนใหม่จึงมีความหมายไม่น้อยต่อการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งระดับสูงในกรมตำรวจ และมีผลกระทบต่อตำรวจในระดับต่างๆ ดังนั้น เกมที่จะมีการพยายามพลิกโฉมเพื่อไม่ให้คนชื่อแสงขึ้นมาดำรงตำแหน่งในกรมตำรวจขณะนี้ นั้น ยังมีอยู่มาก โดยเฉพาะแกนอำนาจอีกขั้วหนึ่งที่เป็นที่ทราบกันดีว่า ไม่ต้องการให้ พล.ต.อ.แสงขึ้นมาดำรงตำแหน่งนี้แต่ที่สงบเงียบเหมือนกบจำศีลก็เพราะเคยรู้นิสัยของคนชื่อประมาณดีว่ายอมหักแต่ไม่ยอมงอ⁹

ด้านกรมตำรวจนั้น กระแสการแต่งตั้งอ.ตร.คนใหม่ได้รับความสนใจอย่างสูงมาโดยตลอดเพราะมีลักษณะที่แตกต่างเห็นเป็น 2 ฝ่ายอย่างชัดเจน โดยฝ่ายหนึ่งสนับสนุน พล.ต.อ.เสริม กับอีกฝ่ายหนึ่งสนับสนุน พล.ต.อ.แสง ซึ่งก่อนหน้านี้กระแสสนับสนุนที่เกิดขึ้น กรณีใบปลิวที่ออกมาโจมตีถึงตำรวจ อ.ตร.แต่ละคน ซึ่งชุมชนที่ใกล้ชิด พล.ต.อ.ภา สารสิน อ.ตร.กล่าวว่า ทาง พล.ต.อ.ภา พอจะทราบว่าเป็นฝีมือของใครและเพื่อจุดประสงค์อะไร ทั้งนี้เพราะทุกฝ่ายในกรมตำรวจและในส่วนของกระทรวงมหาดไทยทราบดีว่าแนวโน้มที่ผ่านมา การทำงานระหว่าง พล.ต.อ.ภา กับ พล.ต.อ.แสง นั้น ไม่ค่อยจะเชื่อมต่อกันได้นัก ในส่วนผู้ใกล้ชิด พล.ต.อ.ประมาณ นั้น ต่างเชื่อมั่นมาโดยตลอดว่า ถึงอย่างไรเสียคนที่จะได้รับการเสนอชื่อเป็น อ.ตร.คนใหม่ก็ต้องเป็น พล.ต.อ.แสง ถึงขนาดที่จะยอมเล่นพนันกันในวงเงินไม่จำกัด เหมือนกับความเห็นของร.ต.อ.เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ โฆษกประจำตัว พล.ต.อ.ประมาณที่ยืนยันและเชื่อว่า ถึงอย่างไรก็ตาม พล.ต.อ.ประมาณ จะยึดหลักอาวุโสและคนที่จะมาเป็น อ.ตร.คนใหม่ต้องเป็นคนชื่อ พล.ต.อ.แสง

ในที่สุด ก.ตร.ที่มี พล.ต.อ.ประมาณ อธิการบดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานในการประชุมเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคมที่ผ่านมา ก็ยื่นคำตัดสินในการพิจารณาอาวุโสของรอง อ.ตร.ทั้ง 3 คนคือ พล.ต.อ. วชิษฐ เดชกุญชร รอง อ.ตร.ฝ่ายบริหาร พล.ต.อ.เสริม จารุรัตน์ รอง อ.ตร.ฝ่ายกิจการพิเศษ และ พล.ต.อ.แสง วีระสวัสดิ์ รอง อ.ตร.ฝ่ายปราบปราม โดยยืนยันว่าให้มีการพิจารณาอายุการเริ่มรับราชการนับแต่แรก ไม่ใช่มาพิจารณาในชั้นสัญญาบัตรซึ่งหมายความว่า พล.ต.อ.แสง เป็นผู้มีอาวุโสที่สุด ในจำนวนรอง อ.ตร. 3 คน หลัง

⁹ เรื่องเดียวกัน หน้า 14.

การประชุม พล.ต.อ.ประมาณ ก็ยืนยันกับผู้สื่อข่าวว่าตนยึดหลักอาวุโสและได้เสนอชื่อ อ.ตร. คนใหม่ต่อที่ประชุมไปเรียบร้อยแล้ว

แม้ พล.ต.อ.ประมาณ จะเป็นผู้สนับสนุนให้ พล.ต.อ.แสวง ซึ่งเป็นคนสระบุรีด้วยกัน มาเป็นอธิบดีกรมตำรวจแต่เมื่อหลังจากวันที่ 9 มกราคม 2533 ตอนที่ พล.ต.อ. ประมาณ พ้นจากตำแหน่ง มท.1 โดยนายบรรหาร ศิลปอาชา เข้ามาเป็น มท.1 แทนนั้น มีการจับทิศทางการเมืองว่า “ บรรหาร ” น่าจะอยู่นาน กระแสลมทางการเมืองตำรวจก็พัดเข้าหา “ บรรหาร ” และห่าง “ ประมาณ ” เสียในทันทีทันใดจนเกิดความรู้สึกลึกลับๆ เข้าในใจของพล.ต.อ.ประมาณ และต่อมา เมื่อมีการเข้าถึงบ้านราชครู ก็ถือว่าได้ถึงจุดที่น่าอบอุ่นและมั่นใจได้แล้ว ก็มีปัญหาตามถึง “ บรรหาร ” อีก แต่ พล.ต.อ.แสวง มีการขัดแย้งกับ นายบรรหาร ในระดับหนึ่ง และเรื่องการเมืองมีระเบิดลึกลับเข้าบ้านนายบรรหารนั้นก็เป็นเรื่องที่เกิดเคลือบแคลงใจกันอยู่ในทำนองว่า “ ไม่มีการดูแลจากทางตำรวจเท่าที่ควร การเปลี่ยนแปลงในกรมตำรวจนั้นถ้าหากพล.ต.อ.ประมาณ ดำเนินการ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ก็คงจะไม่กล้าแย้งอะไรกับ พล.ต.อ.ประมาณ ซึ่งตอนนี้ เป็นศูนย์อำนาจสำคัญในพรรคชาติไทยไปแล้ว จึงเป็นเรื่องที่ พล.ต.อ.ประมาณ ตัดสินใจเท่านั้นว่าจะมีการผ่าตัดใหญ่ ผ่าตัดสำคัญในกรมตำรวจเมื่อใดเพื่อการสร้างภาพให้ประทับใจประชาชน ¹⁰

เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2534 พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 58/2534 เรื่องให้พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ อธิบดีกรมตำรวจสำรวจราชการประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ต่อมาเข้าวันที่ 22 มกราคม พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในฐานะประธานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ก็เรียกประชุม ก.ตร.เป็นการด่วน ซึ่งวาระดังกล่าวก็คือ พล.ต.อ.ประมาณ ได้แจ้งคำสั่งของสำนักนายกรัฐมนตรีให้ที่ประชุมทราบ บรรดากรรมการ ก.ตร. แต่ละคนเมื่ออ่านคำสั่งดังกล่าวแล้วทุกคนก็ไม่มีใครคัดค้าน ซึ่งว่ากันว่าใช้เวลาในการแจ้งคำสั่งดังกล่าวแค่ 5 นาทีเท่านั้นแล้วก็เลิกประชุม เพราะความจริงการประชุมด่วนครั้งนี้ได้มีเจ้าหน้าที่โทรศัพท์ไปปลุกกรรมการแต่ละคนตั้งแต่ตอนดึกคืนวันที่ 21 มกราคมแล้ว หลังจากนั้น พล.ต.อ.ประมาณ ก็นำมติของก.ตร.ไปแจ้งให้

¹⁰ “ จากเสรีถึงความละเหาะในกรมตำรวจ ปลด อ.ตร. แสวง อยู่ในมือของประมาณ ” หลักไท วันที่ 21 – 27 ม.ค.2534 ปีที่ 9 ฉบับที่ 468 หน้า 20.

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีทราบ บรรดารัฐมนตรีก็เห็นด้วยไม่มีใครค้านเช่นเดียวกับกรรมการก.ตร. ในที่สุดพล.ต.อ.แสวง ก็ต้องถูกย้ายอย่างกะทันหันในเวลานั้นเองจากอธิบดีกรมตำรวจมาประจำ ที่สำนักนายกรัฐมนตรี¹¹

การเปลี่ยนแปลงตัวอธิบดีกรมตำรวจจากพล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ เป็นพล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ รองอธิบดีกรมตำรวจขึ้นดำรงตำแหน่งแทนกะทันหัน ต้องจัดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในวงการตำรวจ เพราะคำสั่งเปลี่ยนแปลงครั้งนี้อ้างแต่เพียงว่าเพื่อความเหมาะสม เท่านั้น ในการประชุมคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ หรือ ก.ตร. ซึ่งมีพล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2534 และใช้เวลาในการประชุมประมาณ 5 นาทีเท่านั้น โดยประธาน ก.ตร.ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบเรื่องการ แต่งตั้งโยกย้ายนายตำรวจระดับอธิบดีซึ่งต่อจากนั้นก็ได้นำเรื่องเข้าเสนอคณะรัฐมนตรีในวันเดียวกันก่อนนำความขึ้นกราบบังคมทูล เพื่อทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งต่อไป

เนื่องจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจนั้น เป็นตำแหน่งข้าราชการประจำ และเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการตำรวจโดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ นายตำรวจที่จะก้าวขึ้นดำรงตำแหน่ง อธิบดีกรมตำรวจ จะต้องผ่านการรับราชการตำแหน่งต่าง ๆ ในกรมตำรวจเป็นเวลานาน หรืออย่างน้อยหนึ่งได้ผ่านการกลั่นกรองคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถและความประพฤติจากผู้บังคับบัญชามาตามลำดับนั้น ด้วยเหตุนี้อธิบดีกรมตำรวจจึงมักดำรงตำแหน่งจนครบวาระ เว้นแต่จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง อันมิใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงตามวิถีทางประชาธิปไตยเท่านั้น ด้วยเหตุนี้การเปลี่ยนแปลงตัวอธิบดีกรมตำรวจก่อนครบเกษียณอายุราชการจึงมีน้อยครั้ง ซึ่งเท่าที่ผ่านมาก็มีเพียง 2 ครั้งคือ การย้ายพล.ต.อ.ศรีสุข มหินทรเทพ จากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ไปดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงมหาดไทย โดยรัฐบาลในยุคปฏิรูป แต่คณะปฏิรูปได้ขอตัวไปประจำกองบัญชาการคณะปฏิรูปแทนและต่อมาก็ได้แก่ ย้ายพล.ต.อ.มนต์ชัย พันธุ์คงชื่น จากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจไปดำรงตำแหน่งสำรองราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากเหตุการณ์วันมหาวิปโยคเมื่อ 14 ตุลาคม 2516 และต่อมาพล.ต.อ.มนต์ชัย ได้ขอลาออก ซึ่ง

¹¹ “ ย้าย “ แสวง “ กับคำสั่งจากชอยราชครู “ สยามรัฐ วันอาทิตย์ที่ 27 ม.ค.2534 หน้า 7.

การโยกย้ายพล.ต.อ.แสวง ครั้งนี้ก็เช่นกัน คือ พล.ต.อ.แสวง ได้ขอลาออกจากราชการโดยอ้างว่าเพื่อพักผ่อนแล้ว¹²

พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ คงจะหาสิ่งขโลมใจให้หายความเจ็บปวดลงได้อยู่บ้าง โดยเฉพาะการเหลียวหลังกลับไปมองเส้นทางอันคดเคี้ยวของตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจในอดีต จะเห็นว่าไม่ใช่ “ พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ ” คนเดียวที่ถูกย้ายจากตำแหน่งโดยไม่รู้ตัว แต่มีอธิบดีกรมตำรวจหลายต่อหลายนายที่เผชิญกับสิ่งที่ พล.ต.อ.แสวง ฝักใฝ่อยู่ ไม่อย่างนั้น ไม่มีใครเรียกตำแหน่ง อ.ต.ร.ว่าตำแหน่งอันตราย¹³

ย้อนถอยหลังกลับไปสัก 43 ปี ตัวอย่างการถูกย้ายจากตำแหน่ง อ.ต.ร.โดยไม่รู้ตัวก็มีให้ พล.ต.อ.แสวง เามาเป็นบทเรียนสอนใจแล้วอย่างเหลือเฟือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมัยที่ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจผูกพันแน่นกับการเมือง ตำแหน่งนี้มีอันผกผันยิ่งกว่าราคาสินค้ายามเกิดสงครามเสียอีก นับตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงคราม กระทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลของพล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ลง ก็ได้แต่งตั้งพล.ต.อ.หลวงชาติตระการโกศล ขึ้นมาเป็นผู้รักษาการอธิบดีกรมตำรวจ นับเป็นการดึงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจมาเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง และกรมตำรวจก็กระโจนเข้าสู่วงการเมืองอย่างเต็มตัวในเวลา 4 ปีต่อมา เมื่อพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ก้าวขึ้นมาเป็นอธิบดีกรมตำรวจ พร้อมกับสโลแกนที่ว่า “ ภายใต้อำนาจที่ตายเป็นอันขาดไม่มีอะไรที่ตำรวจไทยทำไม่ได้ ” กรมตำรวจในขณะนั้นจึงยิ่งใหญ่ถึงขนาดเรียกขานกันว่า “ โปลิศเตต ” กันทีเดียว แต่ตำแหน่ง อ.ต.ร.ที่ว้าใหญ่แสนใหญ่ของ พล.ต.อ.เผ่า ก็มีอันจบลงเมื่อจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ กระทำรัฐประหารและให้พล.ต.อ.เผ่า ลี้ภัยไปอยู่สวีเดนจนเสียชีวิตรวมเบ็ดเสร็จ พล.ต.อ.เผ่า ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจประมาณ 6 ปี

จากยุคของพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ก็มาถึงยุคของอธิบดีกรมตำรวจที่ชื่อพล.ต.อ.ไสว ไสวแสนยากร ปรากฏว่าอยู่ในตำแหน่งเพียง 2 ปี จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ผงาดขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีและยึดเอาตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจไปครองถึง 4 ปี และเสียชีวิตลงเมื่อปลายปี 2506

¹² “ เหตุเกิดที่กรมตำรวจ ” สยามรัฐ วันพุธที่ 23 ม.ค.2534 หน้า 8.

¹³ มติชน วันพุธที่ 23 ม.ค. 2534 หน้า 19.

จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ก้าวขึ้นรับตำแหน่งสืบแทนและได้แต่งตั้งให้พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรวงศ์ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ พล.ต.อ.ประเสริฐ นั่งอยู่ในตำแหน่งยาวนานถึง 9 ปี จึงให้จอมพล ประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรีขณะนั้นก้าวขึ้นมาเป็นอธิบดีกรมตำรวจ ตำแหน่งอธิบดี กรมตำรวจของจอมพลประภาส ก็จบลงอย่างไม่เป็นท่า เมื่อเกิดเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 ขึ้น และเมื่อ 17 ตุลาคม 2516 พล.ต.อ.ประจวบ สุนทรากรู ที่ปรึกษากองทัพบก ก็ ข้ามฟากมาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ อยู่ในตำแหน่งได้เพียง 2 ปี ก็ต้องลาออกเพราะ ความไม่แน่นอนทางการเมือง

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช จึงได้แต่งตั้งให้พล.ต.อ.พจน์ เกษะนันท์ ขึ้นมาเป็นอธิบดีกรม ตำรวจแต่อยู่ในตำแหน่งเพียงชั่วระยะเวลา 8 เดือน ก็ต้องเกษียณอายุจากนั้นเป็นยุคของพล.ต.อ. ศรีสุข มหิทรเทพ ก้าวขึ้นเป็นอธิบดีกรมตำรวจ กรมตำรวจยุคนั้นโด่งดังไปทั่วเมื่อตำรวจยก พวกบุกบ้าน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีอย่างห้าวหาญ พล.ต.อ.ศรีสุข มหิทรเทพ หลุดออกจากตำแหน่งอย่างอีกทีก็ครึกโครมเช่นกัน เมื่อนายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยขณะนั้นสั่งปลดออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน และแต่งตั้ง พล.ต.อ.มนต์ชัย พันธุ์คงชื่น เป็นอธิบดีกรมตำรวจแทน¹⁴

ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจยังเป็นตำแหน่งที่อันตรายต่อไปเมื่อพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ สั่งย้ายพล.ต.อ.มนต์ชัย แบบข้ามกระทรวงให้ไปดำรงตำแหน่ง “ ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ” ภายหลังจากเหตุการณ์กบฏ 1 – 3 เมษายน 2524 พล.ต.อ.มนต์ชัย ได้คัดค้านคำสั่งย้ายดังกล่าวโดยการยื่นเรื่องให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความว่าคำสั่งดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ปรากฏว่าคณะกรรมการกฤษฎีกาตีความแล้ว วินิจฉัยว่า “ คำสั่งดังกล่าวไม่ชอบ ” เรื่องนี้ จึงกลายเป็นบรรทัดฐานสำคัญสำหรับการสั่งโยกย้ายข้าราชการ จนมาถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม พล.ต.อ.มนต์ชัย ฯ ก็ไม่ได้หวนกลับคืนไปสู่กรมตำรวจอีกปล่อยให้พล.ต.อ.สุรพล จุลละพราหมณ์ ก้าวขึ้นมาเป็นอธิบดีกรมตำรวจแทน และอยู่ในตำแหน่ง 1 ปี 5 เดือนจึงเกษียณอายุ

จากนั้นพล.ต.อ.ภา สารสิน ก็ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมตำรวจ เมื่อปี 2530 ดำรงตำแหน่งอยู่ 2 ปีเศษ ก็เกษียณอายุ พร้อมกับก้าวขึ้นมาของพล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์

¹⁴ เรื่องเดียวกัน

อธิบดีกรมตำรวจคนปัจจุบันเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2532 ที่ผ่านมา แต่เพียง 1 ปี 4 เดือนเท่านั้น พล.ต.อ.แสวง ก็ต้องถูกคำสั่งย้ายโดยไม่รู้ตัวให้ไปดำรงราชการประจำสำนักนายกรัฐมนตรี สวมกับคำกล่าวที่ว่า “ เก้าอี้ อ.ตร. “ อันตรายอย่างแท้จริง

แม้การย้าย “ ฟ้าผ่า “ พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ ไป “ ดำรงราชการ “ สำนักนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 มกราคมมิใช่ปรากฏการณ์อันเพิ่งเกิดขึ้นกับข้าราชการระดับสูงในตำแหน่ง “ อธิบดีกรมตำรวจ “ เนื่องจากก่อนหน้านี้ในเดือนพฤศจิกายน 2519 พล.ต.อ.ศรีสุข มหินทรเทพ ก็เคยถูกนายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยปลดออกจากตำแหน่งมาแล้วทั้งที่เป็นสมาชิกคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินด้วยซ้ำไป และภายหลังเหตุการณ์ไม่สงบเดือนเมษายน 2524 พล.ต.อ.มนต์ชัย พันธุ์คงชื่น ก็ถูก “ ดำรงราชการ “ มาแล้วเช่นเดียวกัน¹⁵

ก่อนหน้านี้ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร และ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เคยร่วมกัน “ กลับมดีกรม.” ด้วยการเสนอนายธำรง พัฒนรัฐ เป็นปลัด กทม.แล้วลดบทบาทของนายตรี ภวภูตานนท์ ซึ่งรักษาการปลัด กทม.ให้คืนสู่สถานภาพเดิมแห่งรองปลัด กทม. ภายหลังการย้ายสลับระหว่าง พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กับนายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เมื่อเดือนมกราคม 2532 ไม่เพียงแต่ส่งผลให้นายธำรง พัฒนรัฐ พ้นจากตำแหน่งปลัด กทม.และนายตรี ภวภูตานนท์ เข้าดำรงตำแหน่งแทนที่เท่านั้น หากแต่นำไปสู่การย้ายสลับระหว่างนายอนันต์ อนันตกุล เลขาธิการสำนักนายกรัฐมนตรี กับนายอภิลาส ไสสถานนท์ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกับนายเอนก สิทธิประศาสน์ ปลัดกระทรวงมหาดไทยโดย นายอนันต์ อนันตกุล เป็นปลัดกระทรวงมหาดไทย นายเอนก สิทธิประศาสน์ เป็นปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี นายอภิลาส ไสสถานนท์ เป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงสถานะภาพที่ขาดเสถียรภาพ ขาดความแน่นอนของข้าราชการประจำ แม้กระทั่งในตำแหน่งระดับสูงสุด

¹⁵ กรณีย้าย “ แสวง “ การรุกคืบของ “ การเมือง “ ต่อข้าราชการประจำ ก้าวใหญ่และสำคัญยิ่ง มติชน วันเสาร์ที่ 26 ม.ค.2534 หน้า 8.

พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ในกระแสแห่งความแตกแยก และขัดแย้ง ความขัดแย้งแตกแยกมิได้เนื่องเพราะรองอธิบดีกรมตำรวจในขณะนั้นมีอยู่ 3 นาย คนหนึ่งคือพล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ รองอธิบดีกรมตำรวจฝ่ายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม คนหนึ่งคือพล.ต.อ.เสริม จารุรัตน์ รองอธิบดีกรมตำรวจฝ่ายกิจการพิเศษ คนหนึ่งคือ พล.ต.อ.วิเศษฐ์ เดชกฤษกร รองอธิบดีกรมตำรวจฝ่ายบริหาร หากแต่ประการสำคัญตำแหน่ง ระดับสูง 2 ตำแหน่งในกระทรวงมหาดไทยคือ ปลัดกระทรวงมหาดไทยและอธิบดีกรมตำรวจ ยังตกอยู่ในวังวนแห่งการต่อสู้ภายในรัฐบาลถึงขนาดมีการต่อรองกันว่า ถ้าตำแหน่งปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นของนายฉลอง กัลยาณมิตร ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจจะต้องเป็นของพล.ต.อ.เสริม จารุรัตน์ ถ้าตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจเป็นของพล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ ตำแหน่งปลัดกระทรวงมหาดไทยต้องเป็นของนายอนันต์ อนันตกุล ผลของการต่อสู้ครั้งนี้แม้จะลงเอยด้วย ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจเป็นของพล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ และตำแหน่งปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นของ “ ตาอยู่ ” คือนายเอนก สิทธิประศาสน์ แต่เมื่อพล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร เหลียงพล้าและพ่ายแพ้ในกรณีพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ด้วยประชามติกว่า 700,000 คะแนนใน กรุงเทพมหานครเมื่อเดือนมกราคม 2532 ผลที่ติดตามมาอย่างฉับพลัน ไม่เพียงแต่นายบรรหาร ศิลปอาชา เข้ามาแทนที่พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เท่านั้น หาก “ ตาอยู่ ” นายเอนก สิทธิประศาสน์ ก็ถูกโยกย้าย “ ฟ้าผ่า ” เข้าดำรงตำแหน่งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อหลีกเลี่ยงให้ “ ตัวจริง ” นายอนันต์ อนันตกุล เข้าดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงมหาดไทย ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจของ พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ เริ่มสิ้นไหวตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา¹⁶

พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ เล่นบท “ อ.ตร.” ในลักษณะ “ เอาตัวรอด ” อย่างโดดเด่นเป็นที่ยอมรับทั้งต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยบทบาท “ เอาตัวรอด ” เช่นนี้ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิด “ ก.ตร.อัปยศ ” หากแต่นำไปสู่ความไม่พอใจตลอดมา จาก “ มติ ก.ตร.อัปยศ ” อาจนำความพอใจมาให้ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง เป็นอย่างสูงที่สามารถผลักดันคนของตนให้เป็นนายพลพร้อมกับ “ เขี้ยว ” นายตำรวจที่ไม่ต้องการบางคนหลุดพ้นจากกองบังคับการตำรวจนครบาลธนบุรี ขณะเดียวกันจาก “ มติ ก.ตร.อัปยศ ” ยังทำให้ พล.ต.ต.สนั่น ตูจินดา ผู้บัญชาการตำรวจภูธร 1 ได้เลื่อนขึ้นเป็นผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ทั้งๆที่ใจปรารถนาจะเกษียณจากราชการ

¹⁶ เรื่องเดียวกัน

ในตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจภูธร 1 และในคำสั่งย้าย “ ฟ้าผ่า ” สํารองราชการสำนักนายกรัฐมนตรี “ ครั้งใหม่ ” ของพล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ ยังทำให้ พล.ต.ท.บุญชู ว่างานนท์ ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ได้เลื่อนขึ้นเป็นผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ทั้งที่ใจปรารถนาจะเกษียณจากราชการในตำแหน่งผู้บัญชาการสอบสวนกลาง ความจริงสถานะของพล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ ไม่นั่นคงตั้งแต่เกิดข่าวการขว่างระเบิดบ้านนายบรรหาร ศิลปอาชา ทั้งที่นายบรรหาร ศิลปอาชา ยืนยันว่าเป็นเรื่องของดินฟ้าอากาศธรรมดา แต่ข่าวรั่วออกไปเพราะบทบาทและความหวังดีอย่างเป็นทางการเป็นพิเศษของตำรวจ แหล่งข่าวหลายกระแสนั้นตรงกันว่า การขว่างระเบิดมีจริงและระเบิดนั้นมาจากมือของตำรวจ โดยที่ พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ มิได้แสดงบทบาทในการคลี่คลายปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ยิ่งในระหว่างข่าวลือระหว่างนายกรัฐมนตรีจะเลือกหนทางปรับใหญ่คณะรัฐมนตรีหรือว่าจะลาออกจากตำแหน่งดี แทนที่จะยื่นเรื่องเคียงบ่าร่วมกับนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาล พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ กลับบินไปช้มนดูสถานการณ์ที่ฮ่องกง สายใยแห่งความอดทนทั้งของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ และของ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร ก็หมดไปเมื่อเกิดกรณีระเบิดห้องของ พล.ต.ต.เสรี เตมียเวส ผู้บังคับการกองปราบปราม แทนที่ พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ จะแสดงบทบาทอันเข้มแข็งเฉียบขาดในการจัดการกับปัญหาอันนำความเสื่อมเสียมาให้กรมตำรวจอย่างร้ายแรง ความคิดอันเฉลียวฉลาดยิ่งของ พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ ในฐานะอธิบดีกรมตำรวจก็คือ การเสนอย้าย พล.ต.ต.เสรี เตมียเวส ออกจากตำแหน่งผู้บังคับการกองปราบปราม การตัดสินใจอันแหลมคมเช่นนี้เองที่ทำให้ภายหลังคำสั่งย้าย พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ ออกจากกรมตำรวจจึงเกิดสภาพที่นายตำรวจระดับ “ นายพล ” จำนวน 40 นาย ตบเท้าถือกระเช้าเข้ามาขอให้ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร¹⁷ แสดงว่าไม่ใช่ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ , พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาเท่านั้นที่ไม่ต้องการ บรรดาผู้ซึ่งเคยอยู่ใต้การบังคับบัญชาก็แสดงอาการ “ ไล่ส่ง ” ด้วย การยื่นใบลาออกจากราชการของ พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ จึงเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสมที่สุด ใครก็ตามที่อยู่ในสภาพเช่นนี้ก็สมควรคือตั้ง “ อยู่ ” ต่อไปอีก

¹⁷ เรื่องเดียวกัน

ทุกวันนี้ไม่เพียงแต่กรมตำรวจเท่านั้นที่อำนาจของพรรคการเมืองจะเข้าไปมีบทบาทในการบงการและควบคุมกระทรวงทุกกระทรวงล้วนอยู่ในวงจรรนี้ทั้งสิ้นจะยกเว้นก็เฉพาะการ แต่งตั้งตำแหน่งสำคัญของแต่ละเหล่าทัพและในวงการยุติธรรมที่การเมืองยังมีอาจยื่นมือเข้าไปบงการได้อย่างเบ็ดเสร็จ สภาพการณ์เช่นนี้ด้านหนึ่งเกิดจากความเติบโตใหญ่ขยายตัวยิ่งขึ้นเป็นลำดับของระบอบประชาธิปไตยและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องของพรรคการเมือง อีกด้านหนึ่งเกิดจากความอ่อนแอภายในของระบบข้าราชการประจำความอ่อนแอและลักษณะเอาตัวรอดของ ข้าราชการประจำทำให้คนเหล่านั้นวิ่งเข้าสยบยอมกับอำนาจของพรรคการเมืองและเป็นปัจจัยบ่อนเซาะเกียรติภูมิของตนให้เสื่อมทรุดตกต่ำลงเป็นลำดับ โดยทิศทางแห่งการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตย ในที่สุดแล้วฝ่ายบริหารซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนจะต้องมีบทบาทในฐานะนำโดยการควบคุมและตรวจสอบของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่คำถามที่น่าเป็นห่วงก็คือบ้านเมืองจะเป็นอย่างไร หากฝ่ายบริหารเหล่านั้นได้ตำแหน่งเพราะการใช้เงินซื้อ¹⁸

ประการหนึ่ง ใช้เงินซื้อเสียงจากประชาชน

ประการหนึ่ง ใช้เงินซื้อเก้าอี้รัฐมนตรี

ประการหนึ่ง ใช้เงินซื้อเสียงในรัฐสภา

หากระบบและโครงสร้างทางการเมืองไม่สามารถให้คำตอบและให้หลักประกันในคำถามนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ การรุกคืบเข้าไปบงการและควบคุม “ ข้าราชการประจำ ” ของ “ พรรคการเมือง ” และ “ ข้าราชการการเมือง ” ก็เป็นเรื่องน่ากลัวเป็นอย่างยิ่ง

สรุป

ในช่วงที่ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้น ได้เข้าไปมีบทบาทในการบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจ ดังนี้คือ ในฐานะประธาน ก.ตร.ซึ่งประชุมเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2532 ได้สนับสนุนให้ พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ ซึ่งเป็นคนสระบุรีด้วยกันเป็นอธิบดีกรมตำรวจ โดยยืนยันให้มีการพิจารณาอายุการเริ่มรับราชการตั้งแต่แรก ไม่ใช่มาพิจารณาในชั้นสัญญาบัตรจึงทำให้ พล.ต.อ.แสวง เป็นผู้มีอาวุโสที่สุดในจำนวน รอง อ.ตร. ทั้ง 3 คน ท่ามกลางความแตกแยกและขัดแย้ง

¹⁸ เรื่องเดียวกัน

บทบาทรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในช่วงของ นายบรรหาร ศิลปอาชา

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2533 นั้นปรากฏว่ามีกระแสข่าวจะมีการปรับเปลี่ยนทางการเมืองอันสำคัญเกิดขึ้น¹⁹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งรัฐมนตรีมหาดไทยของ พล.ต.อ.ประมาณ อติเรกสาร ล่อแหลมที่จะมีการเปลี่ยนแปลงยิ่ง ทั้งนี้ มีสมมติฐานสนับสนุนกระแสข่าวดังกล่าวหลายประการ คือ

1) พล.ต.อ.ประมาณ ยึดถือการปฏิบัติงานที่เป็นเอกเทศและรับฟังคนแวดล้อมมากเกินไป ทำให้เกิดปัญหาขึ้นหลาย ๆ ครั้ง และสิ่งนี้ได้กลายเป็นจุดอ่อนทางการเมืองของรัฐบาลอย่างน่าเป็นห่วง

2) ความขัดแย้งในเรื่องการแต่งตั้งปลัดกระทรวงมหาดไทยระหว่าง พล.อ.ชาติชาย กับ พล.ต.อ.ประมาณ ถึงที่สุดก็ต้องเลือกเอาคนกลางคือ นายเอนก สิทธิประศาสน์ มาดำรงตำแหน่ง

3) การที่ พล.ต.อ.ประมาณ ยืนยันที่จะแต่งตั้ง พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ เป็นอธิบดีกรมตำรวจโดยมิได้สนใจข้อเสนออื่นๆ จากผู้ใด โดยเฉพาะจาก พล.อ.ชาติชาย

4) ปัญหาการแต่งตั้งปลัดกรุงเทพมหานคร การที่ พล.ต.อ.ประมาณ กระทำการใดๆ โดยมิได้ฟังคำทัดทานจากนักวิชาการ นักกฎหมายด้วยการดั้น นายธำรง พัฒนรัฐ ขึ้นดำรงตำแหน่งนั้น ได้สร้างความแตกแยกขึ้นทั้งในรัฐบาลและนอกรัฐบาลอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

ปัญหาการแต่งตั้งปลัดกรุงเทพมหานครดังกล่าว นอกเหนือจากการทำให้ นายพิชัย รัตตกุล หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีแล้ว ยังทำให้ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้รับคะแนนเสียงในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอย่างท่วมท้น ซึ่งนั่นเท่ากับเป็นการยืนยันถึงความไม่เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานของ พล.ต.อ.ประมาณ โดยชาวกรุงเทพมหานคร

ท่ามกลางกระแสข่าวที่จะมีการเปลี่ยนตำแหน่งรัฐมนตรีมหาดไทยนั้น ปรากฏว่ามีอีกกระแสข่าวหนึ่งเข้ามาในห้วงเวลาเดียวกันนั้นคือ กระแสข่าวที่ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รักษา

¹⁹ คีทสายน้ำผึ้ง “ พี่เขย – น้องเมีย “ แยกกันเดิน รวมกันดี มติชนสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 21 ม.ค.2533 ปีที่ 10 ฉบับที่ 490 หน้า 12.

การผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารบกจะเข้าร่วมรัฐบาลในตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอย่างใดอย่างหนึ่ง กระแสข่าวดังกล่าววนอกเหนือจะถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก ยังได้สร้างสภาวะแห่งความตึงเครียดให้เกิดขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อนและเรื่องได้บานปลายหนักขึ้นไปอีก เมื่อมีข่าวว่ามีการผลักดันนายทหารระดับสูง 2 คน คือ พล.อ.จรววย วงศ์สายัณห์ เสนาธิการทหารบกและ พล.อ.พัฒน์ อัครนิบุตจรทหารเข้าร่วมรัฐบาลด้วย

ขณะที่สภาพการเมืองตกอยู่ภายใต้ข่าวลืออันหนักหน่วงนั้น การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 7 มกราคมได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอันสำคัญ นั่นคือ การตัดสินใจที่จะสับเปลี่ยนตำแหน่งระหว่างรัฐมนตรีมหาดไทยกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม²⁰

แต่ก่อนที่การตัดสินใจของ พล.อ.ชาติชายจะแพร่กระจายออกสู่สาธารณะได้เกิดเหตุการณ์อันน่าสนใจหลายประการคือ ในตอนเช้าวันที่ 7 มกราคม พล.ต.มงคล อัมพรพิสิฏฐ์ แม่ทัพน้อยที่ 1 ได้เข้าพบ พล.อ.ชาติชายที่บ้านพักชอยราชครูด้วยข้อเสนอบางอย่าง เย็นวันที่ 7 มกราคมหลังจากทราบผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแล้ว พล.อ.ชาติชายตัดสินใจที่จะสับเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีโดย พล.อ.ชาติชายได้เผยเรื่องนี้ในภายหลังว่า “ ผมตัดสินใจว่าต้องสลับตำแหน่งที่มาถน เมื่อเวลา 6 โมงเย็นวันที่ 7 มกราคมหลังจากทราบผลการเลือกตั้ง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และ พล.ต.จำลองได้คะแนนเสียงถึง 700,000 ผมคิดแล้วเก็บเอาไว้ 2 วัน เพราะบอกนานๆไม่ได้ “ เข้าวันที่ 8 มกราคม พล.อ.ชวลิตเดินทางเข้าพบ พล.อ.ชาติชายที่บ้านพักชอยราชครูปกติเสร็จที่จะรับตำแหน่งในรัฐบาล ในเวลา 12.00 น. ของวันเดียวกันที่ทำเนียบรัฐบาล นายวรรณ ชันชื้อ ประธานรัฐสภา นายบรรหาร ศิลปอาชา เลขาธิการพรรคชาติไทยและทีมที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีบ้านพิษณุโลกเข้าพบปะหารือกับนายกรัฐมนตรีเป็นเวลา 40 นาที จนกระทั่งวันที่ 9 มกราคม จึงปรากฏพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายบรรหารเป็นรัฐมนตรีมหาดไทย ขณะที่ พล.ต.อ.ประมาทเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

²⁰ เรื่องเดียวกัน

นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม²¹ เกิดเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2475 ที่อำเภอเมืองสุพรรณบุรี บุตรของนายเชิงเก็บกับนางสายเอ็ง แซ่เบ๊ ตอนเด็ก พ่อตั้งชื่อให้ว่า “ เด็กเซียง ” เรียนจบมัธยมปีที่ 6 จากโรงเรียนประทีปวิทยาแล้วออกมาช่วยพ่อแม่ค้าขาย ต่อมาเรียนเพิ่มเติมที่กรุงเทพการบัญชีวิทยาลัยประกอบอาชีพก่อสร้างตั้งบริษัท สหชัยก่อสร้าง เป็นผู้ผูกขาดการวางท่อประปาต่างจังหวัดทั้งหมด เริ่มเข้าสู่วงการเมืองจากระดับท้องถิ่น โดยเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี หลังจากนั้นเลื่อนเป็นสมาชิกสภาระดับชาติ คือสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นวุฒิสมาชิกในปี 2518 ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกโดยการชักนำของนายบุญเอื้อ ประเสริฐสุวรรณ พร้อมเข้าสังกัดพรรคชาติไทย ได้รับเลือกตั้งให้เป็นเลขาธิการพรรคกระทั่งถึงปัจจุบัน เคยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมร่วมรัฐบาล “ เปรม 5 ”

การประชุมคณะกรรมการตำรวจ หรือ ก.ตร. เมื่อวันที่ 3 กันยายนนั้น ทั้งๆ ที่มี “ โฉใหญ่ ” หรือการโยกย้ายทุกระดับอยู่ในมือแล้ว แต่ผลของการประชุมมีการวางตำแหน่งใหม่กันได้เพียงการให้ความเห็นชอบในการตั้งรอง อ.ตร.สองตำแหน่ง และผู้บังคับการกองปราบปรามโดยที่ พล.ต.อ.เสริม จารุรัตน์ และ พล.ต.อ.วชิษฐ เดชกุญชร ครบเกษียณอายุในตุลาคมนี้ (แต่ พล.ต.อ. วชิษฐ ลาออกก่อนเกษียณอายุ ได้ลาออกเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม ไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย) และก.ตร.ให้ความเห็นชอบให้ พล.ต.ท. โอบาส รัตนสินผู้ช่วย อ.ตร.ฝ่ายบริหาร (1) และ พล.ต.ท.มนัส คุรุฑไชยันต์ ผู้ช่วย อ.ตร.ฝ่ายปราบปราม (3) ขึ้นไปดำรงตำแหน่งแทน และมีศเป็น พล.ต.อ.โดยที่ตัวเก็งซึ่งคาดว่าจะขึ้นพร้อมกับ พล.ต.ท.โอบาส คือ พล.ต.ท.ประทีน สันติประภาพ ผู้ช่วยอ.ตร.ฝ่ายปราบปราม (2) นั้นหลุดไป และทำให้มีผู้นึกถึงคำของ นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเคยพูดก่อนหน้านั้นว่า บางตำแหน่งนั้นนอกจากจะมองถึงอาวุโส ฝีมือ และความเหมาะสมอื่นๆ แล้วยังมองถึงมนุษยสัมพันธ์ด้วย

วงการตำรวจมีการพูดถึงเรื่องการเมืองด้วยว่า จากกรณีที่ การประชุม ก.ตร.เมื่อวันที่ 3 กันยายนนั้น สามารถลงตัวได้เพียง พล.ต.ท.โอบาส พล.ต.ท.มนัส ขึ้นมาเป็นรอง อ.ตร

²¹ ประวัติความเป็นมาของคณะรัฐบาลชุดใหม่ มติชนสุดสัปดาห์ วันอาทิตย์ที่ 14 ส.ค. 2531 ปีที่ 8 ฉบับที่ 415 หน้า 6.

พล.ต.ต.รุ่งโรจน์ ยมมงคล เป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง พ.ต.อ.เสรี เตมียเวส เป็นผู้บังคับการกองปราบปรามนั้น เพราะอย่างยิ่งมีการรอกการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง หรือว่าให้เกิดความแน่ใจทางการเมืองเสียก่อน หากว่าไม่มีการเปลี่ยนใหญ่ นายบรรหารยังเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และมองการเมืองยาวไปจนกระทั่งถึงการโยกย้ายในปี 2534 ว่า ยังอยู่ในตำแหน่งนี้เป็นประธาน ก.ตร. ก็ยังทำให้ พล.ต.อ.แสวง ยังอยู่ที่เดิมได้ ส่วน พล.ต.อ.สวัสดิ์นั้น ยังไม่ต้องรีบร้อนอะไร เพราะว่าถึงอย่างไรก็ต้องเป็น อธิบดีกรมตำรวจคนใหม่โดยปราศจากคู่แข่งอยู่แล้ว แต่หากว่าการเมืองบีบมาก คาดว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงใหญ่ก็อาจจะมี การให้ พล.ต.อ.สวัสดิ์ ขึ้นเป็น อ.ตร. เสียเลย การประชุม ก.ตร. เมื่อวันที่ 3 กันยายน จึงชะงักอยู่เพียงการแต่งตั้งโยกย้ายเพียง 4 คนดังกล่าว และมีการนำเข้าขอความเห็นชอบจากกรม.ในวันอังคารที่ 4 กันยายนทันที เป็นอันว่าผ่านการพิจารณาครบถ้วนเรียบร้อยแล้วไม่มีการเปลี่ยนแปลงได้

คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ(ก.ตร.) เมื่อวันที่ 27 กันยายนที่กล่าวขานกันว่า “ ละ เป็นใจ ” บ้าง “ มติอัปยศ ” บ้าง “ คุณบีบมา ” นั่นคือ คำตอบอันแน่ชัดของปรีศนาการเปิดโต๊ะเจรจากับบ้านราชครูระหว่าง ²² นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี เมื่อคือวันที่ 20 กันยายน โดยมีคดีข้อหาว่า “ ตำรวจสุพรรณบุรี ” เป็นข้ออ้างแต่บนโต๊ะเจรจานั้น เรื่อง 3 ตำรวจสุพรรณบุรีเป็นเพียงเรื่องย่อย ก่อนเข้าสู่เรื่องหลักๆ อย่าง “ ลาวาลิน ” “ ปรับกรม. ” รวมทั้ง “ การสับย้ายนายตำรวจระดับนายพลใหม่ ” และ หากจะกล่าวว่าเป็นโต๊ะเจรจาคืนนั้น อันมีนายบรรหารนั่งประจันหน้ากับ ร.ต.อ.เฉลิม แต่คนที่นั่งอยู่หลัง ร.ต.อ. เฉลิมอีกทีคือ บุรุษที่ชื่อ “ ชาติชาย ” เพราะมิฉะนั้นรัฐมนตรีมหาดไทยผู้เป็นถึงเลขาธิการพรรคแกนนำรัฐบาลคงจะไม่ยอมรับเงื่อนไขของหัวหน้าพรรคมวลชนขนาดนี้เป็นแน่ หลังการเจรจาคืนนั้นนำมาสู่สภาพของการยุติความขัดแย้ง แต่ผ่านไประยะหนึ่ง ร.ต.อ.เฉลิม ก็ยื่นคำขาดว่าทุกอย่างต้องเรียบร้อยก่อนเที่ยงวันศุกร์ที่ 28 กันยายน พล.ต.อ.แสวง ธีระสวัสดิ์ จึงถูกเรียกตัวด่วนจากภาคใต้ เมื่อวันที่ 26 กันยายน แล้วการประชุมก.ตร.เพื่อลงมติอัปยศจึงเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 27 กันยายน อย่างเร่งด่วน เพราะจะไม่ทันเส้นตายของ ร.ต.อ.เฉลิม ²³

²² ข้าแหละมติก.ตร. สืบแก้้ภาคพิสดาร กรมตำรวจยุคละเป็นใจ มติชน วันเสาร์ที่ 29 ก.ย. 2533 หน้า 13.

²³ เรื่องเดียวกัน

มติ ก.ตร. ครั้งที่ 13/2533 เมื่อวันที่ 17 กันยายนซึ่งผ่าน ครม. เมื่อวันที่ 18 กันยายน อันเป็นการแต่งตั้งโยกย้ายนายตำรวจระดับรองผู้บัญชาการลงมาถึงระดับผู้บังคับการจำนวน 88 ตำแหน่ง จึงถูกนำมาทบทวนใหม่ในบางตำแหน่งที่มี “ใบสั่ง” ลงมาในการประชุมวันที่ 27 กันยายน ตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจนครบาลธนบุรี ซึ่งมีการแต่งตั้ง พ.ต.อ.รังสิต ญาโนทัย ผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้บังคับการตำรวจนครบาลธนบุรีมาแล้ว 8 ปีขึ้นเป็นผู้บังคับการตำรวจนครบาลธนบุรีไปแล้ว และตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจสันติบาล ซึ่งมีการแต่งตั้ง พ.ต.อ.ฉัตรชัย ศุภางคเสน รองผู้บังคับการตำรวจสันติบาล ซึ่งเติบโตมากับงานสายข่าวในสันติบาลโดยตรงมาตลอดขึ้นเป็นผู้บังคับการตำรวจสันติบาลไปแล้ว ทั้งสองตำแหน่งนี้ถูกทบทวนเปลี่ยนแปลง รวมทั้งตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจภูธร 1 ที่ พล.ต.ท. สนั่น ตูจินดา ดำรงตำแหน่งอยู่ ต้องถูกเปลี่ยนแปลงเช่นกันด้วยเหตุผลความเป็น “แพะ” ในคดีตำรวจสุพรรณบุรีคงไม่ผิดนัก ก็เพราะรู้กันอยู่ว่ายังหาความผิดให้กับแพะที่ชื่อ “สนั่น” ไม่ได้ นายบรรหารจึงหาทางออกด้วยการเปิดตำแหน่งผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจขึ้นมาใหม่เพื่อดัน พล.ต.ท. สนั่นขึ้นไป อันเป็นการเปิดทางให้กับ พล.ต.ต.สล้าง บุนนาค รองผู้บัญชาการตำรวจภูธร 1 ผู้เคยเป็น “นาย” ของ ร.ต.อ.อดีตนายตำรวจกองปราบปรามผู้มีอำนาจทางการเมืองในปัจจุบัน แต่คำถามในที่ประชุมของ พล.ต.ท.สนั่นที่ว่า “ผมทำผิดอะไร” ทำให้ที่ประชุมก.ตร. ต้องมีมติเพิ่มตำแหน่งผู้ช่วยอ.ตร.รวดเดียว 2 ตำแหน่ง เลื่อนตำแหน่งผู้บัญชาการขึ้นไปอีกคน เพื่อให้ดุลกลมกลืน มิใช่กลายเป็นการลงโทษ พล.ต.ท. สนั่น พล.ต.ท.สุจินต์ อุทัยวัฒน์ ผู้บัญชาการศึกษาจึงต้องถูกเลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นผู้ช่วยอ.ตร. พร้อมกับ พล.ต.ท.สนั่นเป็นผู้ช่วยอ.ตร.อันดับที่ 8 และที่ 9 ที่ยังไม่รู้ว่าจะหาห้องทำงานตรงไหนนั่ง สำหรับตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจนครบาลธนบุรีซึ่งควบคุมรับผิดชอบพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์สำหรับนักการเมืองฝั่งธนฯบางคนซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะต้องถูกเปลี่ยนแปลง เนื่องจาก ก.ตร.คราวที่แล้วแต่งตั้ง พ.ต.อ.รังสิต ญาโนทัย พ.ต.อ.รังสิต เป็นรองผู้การฝั่งธนฯมานานปี คุมสายปราบปรามอาชญากรรมโดยตรงซึ่งตำรวจฝั่งธนฯรู้จักกันดีว่าเป็นนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เพียงไม่กี่คนที่ทำงานแบบเอาเป็นเอาตาย แต่ความผิดของพ.ต.อ.รังสิตคงอยู่ที่ว่า “ไม่วางตัวอยู่ได้ร่มเงาของผู้กว้างขวางในย่านนั้น และยังไม่บอกกล่าวผ่านทางหัวหน้าของนักการเมืองบางคนว่า เมื่อเข้ารับตำแหน่งผู้การธนฯเมื่อไร จะมียุทธการกวาดล้างเกิดขึ้น”²⁴

²⁴ เรื่องเดียวกัน

นั่นเอง ก.ตร. จึงต้องมีมติแบบพิศดาร ด้วยการดึงเอา พล.ต.ต.ถาวรวงศ์ สรรพศิริ อดีตผู้บังคับการตำรวจนครบาลธนบุรี ที่ก.ตร.มีมติเลื่อนขึ้นไปเป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลางไปแล้วตามวาระลากลับลงมาเป็นผู้บังคับการตำรวจนครบาลธนบุรีอีกรอบ ซึ่งแน่นอนว่าแม้จะเป็นการลดชั้น แต่พล.ต.ต.ถาวรวงศ์ ก็พร้อมจะลงมาอย่างเต็มอกเต็มใจ เพราะได้คืนสู่ได้ร่วมเงาไม้ใหญ่อันอบอุ่นและคุ้นเคย เอาพล.ต.ต.ถาวรวงศ์ กลับมาแล้วโยก พ.ต.อ.รังสิต นายตำรวจมือปราบของฝั่งธนฯที่ทำงานหนักมาตลอดช่วงชีวิตราชการออกไปจากเก้าอี้ตัวนี้ ตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจสันติบาลเป็นอีกตำแหน่งที่บ่งชี้ความ " ละเป็นโจ๊ก " แห่งมติ ก.ตร.และสร้างความงุนงงแก่ผู้ร่วมการประชุมบางคนเป็นอันมาก ในเมื่อพ.ต.อ.ฉัตรชัย สุภางคเสน ที่ก.ตร.เคยแต่งตั้งไปแล้วนั้น มิใช่เป็นเพียงผู้ที่เติบโตในสันติบาลมาตลอดเท่านั้น แต่ยังคงเป็นผู้กำกับการ 7 สันติบาลซึ่งรับผิดชอบงานสันติบาลเขตภูมิภาคทั่วประเทศและเคยเป็นผู้กำกับการ 2 สันติบาลกองที่ควบคุมงาน " ข่าวกรอง " ด้านความมั่นคง อันเป็นเครื่องรับประกันคุณภาพความเป็น " มือข่าว " ที่แท้จริง พ.ต.อ.ฉัตรชัย เป็นมือทำงานของผู้บังคับการตั้งแต่ยุค " เกษม แสงมิตร " และยุค " พล.ต.ต.วีระ วิสุทธิกุล " เมื่อมีการเสนอชื่อ พ.ต.อ.ปิยะ เจียมไชยศรี จากรองผู้บังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจภูธร 4 มาเป็นผู้การสันติบาลแทนพ.ต.อ.ฉัตรชัย จึงเป็นเรื่องประหลาดใจเป็นอันมากถึงกับมีการถามกันกลางที่ประชุมว่าแล้ว พ.ต.อ.ปิยะเคยผ่านงานด้านข่าวกรองหรืองานสันติบาลมาแล้วหรือ ? ปุ่มประวัติชีวิตราชการของ พ.ต.อ.ปิยะว่าที่ผู้การสันติบาลคนใหม่นั้นจบ นรต.รุ่น 20 เคยเป็นนายเวรของ พล.ต.ท.พงษ์ศักดิ์ ประสูตรนรพาน อดีตผู้บัญชาการตำรวจภูธร 4 จากนั้นเป็นรองผู้กำกับฯปทุมธานี แล้วไปเป็นอาจารย์โรงเรียนนายร้อยตำรวจถัดมาขึ้นเป็นรองผู้บังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจภูธร 4 อยู่ราว 4 ปีแล้วเป็นผู้บังคับการสันติบาลแบบ " ไม่น่าเชื่อ " และหากรู้ว่า พ.ต.อ.ปิยะ สนธิชิตเชื้อกับ " พล.ต.ต.นิรคม ตันตริก " อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจภูธร 4 ซึ่งย้ายมาเป็นผู้บัญชาการตำรวจภูธร 1 อันเชื่อมโยงไปถึง พล.ต.มัญญ รูปขจร ผู้ได้รับความไว้วางใจในบ้านราชครู และนายกรัฐมนตรียังได้พูดคุยกับนายบรรหารถึงคนที่จะมาเป็นผู้การสันติบาลว่าควรผ่านโรงเรียนรวมเหล่าและเก่งภาษาอังกฤษบ้าง อันตรงกับคุณสมบัติของ พ.ต.อ.ปิยะ พอดี ทั้ง พ.ต.อ.รังสิต มือปราบฝั่งธนฯ และ พ.ต.อ.ฉัตรชัย มือข่าวสันติบาล จึงต้องหลุดออกมาจากหน่วยงานที่ควรจะได้อยู่ทำงานไปอยู่หน่วยอื่นแทน พ.ต.อ.ฉัตรชัย ถูกโยกไปเป็นผู้บังคับการอำนวยการวิทยาการทั้งที่ยังไม่รู้ว่าเขาความชำนาญงานข่าวกรอง ที่กองตำรวจสันติบาลบ่มเพาะนายตำรวจคนนี้ขึ้นมาไปทำอะไรได้สักแค่ไหนในกองวิทยาการ ส่วน พ.ต.อ.รังสิต ไปลงผู้บังคับการในสำนักงานปราบปรามยาเสพติดให้โทษ อันเป็นกองบัญชาการใหม่ที่แจ้งเกิดในการประชุม ก.ตร.คราวเดียวกันนี้

อันที่จริงแนวคิดตั้งกองบัญชาการด้านงานยาเสพติดนั้น มีมานานและเป็นนโยบายในระดับรัฐบาลที่เชื่อมต่อการสนับสนุนของมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาและการเลือกเอา พล.ต.ต.โกวิท ภูพานิช รอง ผบช.ก. ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนั้นเป็นเรื่องไม่ผิดปกติเพราะคลุกคลีกับงานด้านนี้มาตลอดและสำหรับตำแหน่งผู้บังคับการใหม่ 4 ตำแหน่งในกองบัญชาการใหม่นั้น 1 แก้อื้อสำหรับ พล.ต.ต.คมกฤช พัฒน์พงศ์พานิช นั้นเป็นมือทำงานด้านยาเสพติดที่เลือกสรรมาแล้ว อีก 1 แก้อื้อเป็นของ พ.ต.อ.รังสิต ที่โดนโยกมา อีก 1 แก้อื้อเป็นของ พล.ต.ต.นพดล สมบูรณ์ทรัพย์ ที่ถูกโยกจากกองบัญชาการเพื่อเปิดทางให้ พ.ต.อ.ฉัตรชัย และอีก 1 แก้อื้อเป็นของ พ.ต.อ.สินสมุทร มุกดาหาร รอง ผบ.ก.อ.บช.น. หัวหน้าหน่วยเฉพาะกิจของ ร.ต.อ.เฉลิม พ.ต.อ.สินสมุทร ซึ่งเคยลาออกไปลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.ในนามพรรคมวลชนแล้วกลับเข้ามารับราชการใหม่อีกครั้ง อันถือว่าต้องเริ่มนับอายุราชการใหม่จึงมีอายุราชการเท่ากับ 1 ปีได้ติดศนายพลในคราวนี้ นี้คือ มติ ก.ตร.อันไม่ต่างจากตราয়งประทับรับรอง ผลการประชุม ณ บ้านราชครูระหว่าง 3 ผู้มีอำนาจในบ้านเมือง

สรุป

ในช่วงที่ นายบรรหาร ศิลปอาชา ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เข้าไปมีบทบาทในการบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจ ดังนี้คือ

1. ในการประชุม ก.ตร. เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2533 ได้ตัดสินใจให้ พ.ต.อ.เสรี เตมียเวส เป็นผู้บังคับการกองปราบปราม โดยไม่สนใจคนในหน่วยงานของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ที่ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลางเสนอ

2. ในการประชุม ก.ตร. เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2533 ได้เปลี่ยนแปลงมติ ก.ตร. ครั้งที่ 13/2533 ลง 17 กันยายน 2533 ซึ่งเป็นการแต่งตั้งโยกย้ายนายตำรวจระดับรองผู้บัญชาการลงมาถึงระดับผู้บังคับการจำนวน 88 ตำแหน่ง ใหม่ ทำให้การแต่งตั้งโยกย้ายในครั้งนั้นเป็นไปอย่างไร้กฎเกณฑ์ที่ชอบธรรม แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่ตกเป็นเครื่องมือทางการเมือง สร้างความแตกแยกและปั่นป่วนในหมู่ข้าราชการตำรวจ

บทบาทรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในช่วงของ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ

ภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 การจัดตั้งที่รัฐบาลผสม 5 พรรคชุด “ชวน 1”²⁵ ก็สามารถบรรลุจุดเป้าหมาย แม้ว่าบางคนบางกลุ่มจากพรรคทั้ง 5 ไม่ว่าจะ ประชาธิปัตย์ ความหวังใหม่ พลังธรรม กิจสังคมและเอกภาพ จะไม่พอใจอยู่บ้างจากการพลาดหวังในตำแหน่งรัฐมนตรี แต่เพื่อให้พรรคได้เป็นรัฐบาลจึงต้องยอมเสียบางส่วน เพื่อผลประโยชน์ส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเพื่อชาติหรือเพื่อตัวเองก็ตามที่

กระทรวงที่มีความหมายและสำคัญมากที่สุดของกรมตำรวจ คือกระทรวงมหาดไทย ในช่วงระยะที่ผ่านมานั้น มีนักวิเคราะห์และนักสังเกตการณ์ในปทุมวันจำนวนไม่น้อยได้สืบเสาะแสวงหาข่าวว่าใครจะมานั่งในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคนต่อไปต่อจาก พล.ต.อ.ภา สวารสิน เพราะเหตุผลที่ว่าจะได้รับทิศทางและบทบาทได้อย่างถูกต้องและเมื่อได้ข้อสรุปว่า บุคคลที่จะมานั่งในตำแหน่ง “มท.1” คนต่อไปคือ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ ตำรวจส่วนหนึ่งมีความดีใจไม่น้อย เพราะมีความรู้จักกันคุ้นกันมาก่อน ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งอยู่ในอาการหวาดผวา²⁶ ไม่รู้ว่าจะถูกย้ายเมื่อไหร่ โดยเฉพาะตำแหน่งระดับผู้บริหาร ในขณะนี้ ตำรวจจำนวนไม่น้อยกำลังมุ่งหน้าสู่บ้านเมืองนนท์ ซึ่งเป็นที่พักของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคนใหม่ การเลี้ยงฉลองตำแหน่งกำลังจะเริ่มขึ้น การเข้าไปตีสนิทจากการแนะนำของนักการเมืองก็กำลังจะเริ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ถ้าจะเปรียบเทียบระหว่าง พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรววิวัฒน์ อธิบดีกรมตำรวจ กับ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ มีความสนิทชิดเชื้อกันแค่ไหน คำตอบก็คือมีไม่มากนัก แต่ในสถานการณ์อย่างนี้มีคำถามว่า ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจของ พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรววิวัฒน์ ยังมั่นคงแค่ไหน นั่นคือเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะทุกครั้งที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคนใหม่ สิ่งทีเกาะติดก็คือว่า จะเป็นปีเป็นชุลยกันแค่ไหนระหว่างอธิบดีกรมตำรวจกับมท.1 ประเด็นโดยทั่วไปแล้ว ยังไม่มีอะไรที่รุนแรงถึงขั้นที่จะทำให้ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจต้องสั่นคลอนไปในระยะนี้ และเชื่อว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคนใหม่ ก็คงจะไม่กล้าที่จะทำอะไรที่ฝืนความรู้สึกของธรรมชาติมากนัก แต่สำหรับประเด็นเรื่องความแตกแยกความไม่ลงร่องลงรอยระหว่างตำรวจด้วยกันในกรมตำรวจเวลานี้ต่างหาก คือปัญหาสำคัญที่

²⁵ ไล่เงินยุค ปักจิว ยังคงมีการบ้าน รอกการแก้ไข หลักไท วันที่ 26 ก.ย. - 2 ต.ค. 2535 ปีที่ 11 ฉบับที่ 556 หน้า 25 - 26.

²⁶ เรื่องเดียวกัน

“ บิ๊กหวัด” จะต้องสะสางให้เรียบร้อย เพราะการปล่อยปละละเลยและ “หลีกภัย” แบบเอาตัวรอดไปวัน ๆ นั้นดูจะไม่ค่อยเหมาะสมนัก เพราะทุกวันนี้ ภาพกรมตำรวจในมุมมองแล้วไม่มีอะไรตื่นเต้น แต่ในมุขลิกแล้วมันซ่อนเร้นอะไรบางอย่างอยู่การทะเลาะซึ่งกันและกัน ดูอย่างคดีของ พล.ต.ต.เสรี เตมียเวส และ พล.ต.อ.ประทีน สันติประภพ ซึ่งกำลังถูกกรมตำรวจสอบสวนอยู่ในขณะนี้ เป็นภาพที่ไม่แตกต่างไปจากการชุมนุมของบรรดาผู้พิพากษา ในความรู้สึกของประชาชน เพราะฉะนั้น ถ้าหากตำรวจภายในกรมยังไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันและยังคงยกกันแก่งเหมือนทุกวันนี้แล้ว ก็เป็นภาพที่ไม่สวยงามนักสำหรับ พล.ต.อ.สวัสดิ์ ซึ่งจะต้องแก้ไขให้เรียบร้อยก่อนที่ทุกอย่างมันจะมีปัญหามากไปกว่านี้ ในด้านของคดีอาชญากรรมก็เช่นเดียวกัน ในเวลานี้คงจะไม่ต้องพูดถึงว่า คดีอาชญากรรมประจำวันเกิดพุ่งสูงขึ้นมากน้อยแค่ไหนเพราะตราบดที่ตำรวจยังทะเลาะกันไม่เลิก ผู้ร้ายก็ยังได้ใจ เมื่อมองถึงจุดนี้แล้ว เป็นการบ้านขึ้นสำคัญที่อธิบดีกรมตำรวจจะต้องรีบสะสางเพราะถ้ายังปล่อยให้เป็นอยู่อย่างนี้ พล.อ.ชวลิต ก็คงจะต้องถูกไม่ไว้วางใจกลางสภาไม่วันใดก็วันหนึ่ง ซึ่งปีหนึ่งฝ่ายค้านสามารถทำได้ถึง 2 ครั้งด้วยกัน เนื่องจากเขามีเสียงรองรับมากมาย โดยเฉพาะการที่มีฝ่ายค้านอย่างนายสมคร สุนทรเวช และร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ด้วยแล้ว ถ้าหาก พล.อ.ชวลิต ไม่แน่นพอในส่วนของตำรวจ โอกาสที่จะถูกโจมตีมีค่อนข้างสูง เพราะ “เฉลิม” คือตำรวจเก่า ดังนั้น กรมตำรวจคือจุดอ่อนที่สุดของ “บิ๊กจิว” หนทางที่จะรอดก็คือการอุดรอยรั่วในกรมตำรวจให้หมด จุดนี้ “บิ๊กจิว” กับ “บิ๊กหวัด” จะต้องจับมือร่วมกัน ถ้า “บิ๊กหวัด” ยังปล่อยให้สถานการณ์เป็นอยู่อย่างนี้ โอกาสที่ “บิ๊กจิว” จะปรับทิศทางบางอย่างในกรมตำรวจก็ย่อมจะมี ส่วนจะมากน้อยแค่ไหนก็ต้องคอยติดตามกัน ²⁷

ตลอดระยะเวลาของการบริหารงานในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ กล่าวได้ว่ามีข้อแตกต่างอย่างยิ่ง หากเปรียบเทียบกับ พล.ต.อ. ภา สารสิน อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรองนายกรัฐมนตรีแห่งรัฐบาล“อานันท์ 1 และ 2” สาเหตุหนึ่งเนื่องจากกลยุทธ์และทัศนคติในการบริหารงานของทั้งสองคนไม่เหมือนกัน พล.ต.อ. ภา นั้น อดีตเคยเป็นอธิบดีกรมตำรวจ มีความรู้ต้นลึกหนาบางในวงการตำรวจเป็นอย่างดี โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับตัวบุคคล “ภา” เป็นตำรวจอาชีพที่รับรู้ถึง “อำนาจการเมือง” ซึ่งแทรกแซงการบริหารงานกรมตำรวจเป็นอย่างดี เมื่อถึงคราวที่ตัวเองขึ้นมาเป็นนายของกรมตำรวจ จึง

²⁷ เรื่องเดียวกัน

ค่อนข้างระมัดระวังอย่างสูง²⁸ ขณะที่พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เติบโตมาจากกองทัพ ก้าวออกมาเล่นการเมืองและได้รับการเลือกตั้งกระทั่งได้ขึ้นมาั่งเก้าอี้รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย ไม่ใช่คนที่สันตัดชัดเจนเกี่ยวกับวงการตำรวจมาก่อน ตำรวจที่รู้จักก็มักเป็นคนใกล้ชิดมาก่อนเสียมากกว่า “ภา สารสิน” รู้เรื่องวงการตำรวจมากก็จริง แต่ไม่ค่อยเข้าไปก้าวกายในการบริหารงาน “บ๊ิกจิว” ขึ้นมานั่งเก้าอี้มท.1 นานเข้าก็เริ่มรู้เรื่องมากขึ้นทุกวันนี้ทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม ประสบการณ์ทางอ้อมอันเป็นการรับรู้ผ่านเลขา ฯ คูใจชื่อ “ศรชัย มนตรีวัต ”

ในยุคของ “บ๊ิกจิว” ได้เข้าไปก้าวกายการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจ ถึงขนาดมีการทำบันทึกขอสนับสนุนการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจกันจำนวนมาก มีทั้งคนใกล้ชิดขอมากริยาทำบันทึกขอสนับสนุนแต่งตั้งโยกย้าย รัฐมนตรีต่างกระทรวงตลอดจน ส.ส.และ มท. 1 เองว่ากันว่าแม้กระทั่ง ส.ส.ที่ไม่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับกรมตำรวจแต่อย่างใดก็ขอสนับสนุนการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจที่สนิทสนมกับตัวเอง มีการขอทั้งในรูปแบบของการขอด้วยวาจา ผากบอกผ่านมา เขียนจดหมายส่งทางไปรษณีย์ ขอทางโทรศัพท์ และบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร จึงมีการตั้งข้อสังเกตว่า กรมตำรวจยุคของ “สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์” มีอาจตอบสนองได้อย่างน่าพึงพอใจ จุดเริ่มต้นแห่งความไม่พอใจจึงเกิดขึ้นระหว่าง “ผู้ขอ” บางคนกับ “ผู้ให้” เป็นผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมหาดไทยกับกรมตำรวจ ดำเนินไปแบบหวานอมขมกลืนเต็มที²⁹

กระทั่งมีคำสั่งย้าย พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ อ.ตร. ไปประจำที่สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยโดยบอกให้ไป “ช่วยราชการ” หลายคนจึงไม่เชื่อว่าสาเหตุจะมาจก คดีที่เกิดจากการออกคำสั่งห้ามนำเข้าหนังสือพิมพ์ต่างประเทศฉบับหนึ่งซึ่งมีข้อความในคำสั่งบางตอนหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ทำให้ตำรวจส่วนใหญ่ไม่พอใจและรวมตัวกันต่อต้านคำสั่งย้าย อ.ตร. เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว “บ๊ิกจิว” ก็ออกคำสั่งใหม่อีกครั้งด้วยการสั่งให้ พล.ต.อ.สวัสดิ์ ออกจากราชการเอาไว้ก่อน ชูประเด็นปัญหาจากภารกิจกรมตำรวจที่ไม่ประสบความสำเร็จและคดีที่เกิดจากการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นเงื่อนไขในการสั่งให้ออกจากราชการ คำสั่งระลอกที่ 2 ของ พล.อ.ชวลิต นี้ กลายเป็นจุดแตกหัก และสามารถหยุดความเคลือบไหวจกข้าราชการตำรวจ

²⁸ แฉบันทึก “ คุณขอมา ” ถึงอ.ตร. – โยกย้ายตำรวจ มติชน วันที่ 27 ต.ค. 2536 หน้า

29.

²⁹ เรื่องเดียวกัน

ได้ผล แต่หัวหอกในการต่อสู้ครั้งนั้นกลายเป็น ส.ส.กลุ่ม 16 ซึ่งเป็นปีกของฝ่ายค้าน เคลื่อนไหว ออกมาโจมตี พล.อ.ชวลิต นักหนังสือพิมพ์และรุนแรงอย่างยิ่ง หลังจาก"สวัสดี อมรวิวัฒน์"ถูกให้ออกจากราชการเพียงวันเดียว ศูนย์ประสานงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กลุ่ม 16 ก็ออกโรงเคลื่อนไหว แฉภาพลักษณ์การบริหารงานบุคคลของ พล.อ.ชวลิต และคนแวดล้อมอย่างหมดเปลือก เอกสารชิ้นนี้มีปกสีชมพู มุมซ้ายประดับด้วยโลโก้ ส.ส. กลุ่ม 16 ข้างในเรียงลำดับเอกสารซึ่ง ประกอบคำชี้แจงแถลงข่าวอย่างละเอียด อาทิ จดหมายขอสนับสนุนข้าราชการกรมตำรวจให้ ดำรงตำแหน่งสูงขึ้นของ คุณหญิงพันธุ์เครือ ยงใจยุทธ ภริยาพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ หนังสือขอ สนับสนุนแต่งตั้งตำรวจของนายทวี ไกรคุปต์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม หนังสือขอ สนับสนุนแต่งตั้งตำรวจของ ร.ต.นุกูล ธนิกุล ส.ส. สมุทรสงคราม พรรคความหวังใหม่ ในฐานะ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หนังสือขอแต่งตั้งโยกย้ายตำรวจเป็นกรณีพิเศษจาก นายไพจิตร ศรีวรขาน ผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม หนังสือขอแต่งตั้ง ข้าราชการตำรวจของ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ตลอดจนหนังสือพิจารณำาเน้นใจความดีความ ชอบและขอแต่งตั้งตำรวจตั้งแต่ยศนายพลตำรวจตรีถึงจ่าสิบตำรวจ พร้อมคำสั่งย้าย พล.ต.อ. สวัสดี ที่ พล.อ.ชวลิต ทอยออกมาเป็นระลอก รวมทั้งสิ้น 20 หน้า

นับตั้งแต่ 22 มกราคม 2534 อันเป็นวันที่พล.ต.อ. แสง วีระสวัสดิ์ ถูกคำสั่งย้ายให้ไป "สำรองราชการ" สำนักนายกรัฐมนตรีและพล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ ขยับขึ้นเป็นอธิบดีกรม ตำรวจเก่าอี่ตัวนี้กลายเป็นทุกขลาภ เนื่องจากเพียงเดือนเดียวหลังจากนั้น รสช. อันมี จปร.5 เป็น แกนนำ ก่อการยึดอำนาจจากรัฐบาลพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ แก้อี่ที่พล.อ.สวัสดิ์ นั่งต้องเผชิญ กับมรสุมตลอดระยะเวลาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจากจปร.5ชื่อ"อิสระพงศ์ หนุนภักดี" หลายครั้ง³⁰

พล.ต.อ.สวัสดิ์ บอกว่าจะลาออกจากราชการ เนื่องจากไม่อาจทนทนต่อกระแสกดดัน ต่างๆ นานาได้ แต่ พล.อ.อ.เกษตร โรจนนิล ก็เข้ามาโอบอุ้มเอาไว้ทั้งยังมีแรงหนุนจากบรรดา ข้าราชการตำรวจทั้งเล็กใหญ่ช่วยกันรังการตัดสินใจของ "อธิบดีสวัสดิ์" ด้วยหวังว่าหากนั่งแก้อี่ อ.ตร. อย่างต่อเนื่องอีกต่อไปจนกว่าเกษียณอายุราชการในเดือนตุลาคม 2538 วัฒนธรรมที่เลว

³⁰ เบื้องหลังคำสั่งฟ้าผ่า "จิว" เช็กบิล "สวัสดิ์" เขี่ยเดินเข้าทางปิ่น มติชน วันที่ 21 ต.ค. 2536 หน้า 2 .

ร้ายในกรมตำรวจคงจะค่อยๆ เลื่อนกลางจางหายไป เนื่องจาก"อธิบดีสวัสดิ์"ไม่นิยมให้"ลูกน้อง เลี้ยงนาย"ไม่เพียงแต่เท่านั้นในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจก็มีความพยายามที่จะฟื้นฟูระบบคุณธรรมเพื่อตอบแทนความดีความชอบข้าราชการตำรวจด้วยกันโดยยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรม พล.ต.อ.สวัสดิ์ ฝ่าฝืนมรสุมยุครสช.มาอย่างกระท่อนกระแท่นเต็มที และเมื่อเข้าสู่ยุค "อานันท์ 2" จึงค่อนข้างปลอดภัยไปร้ง เนื่องจากมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยชื่อ "ภาสกรสิน" อดีตอธิบดีกรมตำรวจผู้สร้างแบบแผนและวัฒนธรรมอันดีทิ้งไว้ให้แก่สังคมตำรวจ ข้อเรียกร้องต้องการ และความกดดันจากกระทรวงมหาดไทยและทำเนียบรัฐบาลจึงแทบมีค่าเท่ากับศูนย์ "อานันท์ 2" เป็นรัฐบาลชั่วคราวมาขัดตาทัพและจัดการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกันยายน 2535 เสรีจัน รัฐบาล "ชวน 1" ก็ขึ้นมาบริหารประเทศแทน โดยมี พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีคนนี้มีคณะที่ปรึกษามากมายหลายคณะ แต่ละคนมีภูมิหลังแตกต่างกัน เป้าหมายไม่เหมือนกัน ในบางครั้งทิศทางกรให้คำปรึกษาจึงผิดแผกกันออกไป มีบางคนบางคณะไม่เข้าใจถึงระเบียบการบริหารราชการตำรวจ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจระดับ พล.ต.ต.ขึ้นไปว่า กฎหมายกำหนดให้มี คณะกรรมการข้าราชการตำรวจหรือ ก.ตร. ทำหน้าที่อนุมัติการจัดวางตัวบุคคลลงในตำแหน่งต่าง ๆ ความไม่เข้าใจเช่นนี้เองจึงทำให้คิดว่าด้วย "ระบบอำนาจนิยม " อ.ตร. จะทำอย่างไรก็ได้ นักการเมืองระดับรัฐมนตรีตลอดจนที่ปรึกษาบางคนแม้กระทั่ง ส.ส. สอบตักจำนวนไม่น้อยจากพรรคการเมืองหนึ่งจึงขอตำแหน่งให้ " เด็กเส้น " กันเป็นว่าเล่น คนสนิทของรัฐมนตรีบางรายยังทำท่าจะเปลี่ยนบทบาทกลายเป็น " รัฐมนตรี " ความต้องการทางการเมืองในยุคนี้ทำให้กรมตำรวจต้องเผชิญกับแรงกดดันจากอิทธิพลภายนอกหนักหน่วงและรุนแรงอย่างยิ่ง ตลอดระยะเวลาที่ พล.อ.ชวลิต เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย 2 เดือนที่ผ่านมา จึงเต็มไปด้วยกระแสข่าวลือ "ย้าย อ.ตร." แม้ว่า พล.ต.ท. จำลอง เขี่ยมแจ่มพันธุ์ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล เพื่อนร่วมรุ่น นรต. 13 ของ พล.ต.อ.สวัสดิ์ จะสนิทสนมกลมเกลียวยิ่งนักกับ พล.อ.ศรชัย มนต์วิวัฒน์ นายทหารคนสนิทของ พล.อ.ชวลิต จะเคยช่วยประสานความสัมพันธ์ แต่ในภายหลังดูเหมือนเพื่อนร่วมรุ่นของ อ.ตร. คนนี้ก็ไม่น่าจะกล้าออกแรง "ค้ำบัลลังก์" อ.ตร. อย่างเอาการเอางานอีกต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างกรมตำรวจกับมหาดไทยจึงไม่ค่อยดีนัก สามารถสังเกตได้จากคำประกาศของ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ที่โรงแรมรามาร์คาร์เดนส์ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2536 ต่อหน้าข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในสังกัดว่า "กรมตำรวจถูกโจมตีในเรื่องความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุด แต่ผมก็ไม่เคยเปลี่ยนตัวข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เลย บัดนี้เวลาผ่านมา 1 ปีแล้ว ต่อไปถ้าทำไม่ได้ จะต้องไป " จังหวะเดียวกันทนายความนาม " พีรพล หล้าวงษา " ก็เดินทางเข้าพบ พล.ต.อ.สละ

ชาวสำลี รองผู้บังคับการกองปราบปราม (จปร.5) เพื่อนสนิทของพล.ต.อ.บุญชู ว่างานนท์ อดีต รอง³¹ อ.ตร. พร้อมกับแจ้งความให้จับ พล.ต.อ.สวัสดิ์ โดยกล่าวหาว่า การออกคำสั่งห้ามนำเข้า หนังสือพิมพ์ต่างประเทศฉบับหนึ่งของอ.ตร.นั้นมีข้อความในคำสั่งบางตอน “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ “ เข้าวันรุ่งขึ้นพล.ต.อ.บุญชู จปร. 5 คนดังเปิดบ้านพักโจมตีการทำงานของกรมตำรวจ เกี่ยวกับการคลี่คลายคดีเพชรซาอุ ฯ นับจากนั้นก็มีการส่งแฟกซ์กระจายข่าวโจมตี” อธิบดีสวัสดิ์ “ เกิดขึ้นต่อเนื่องอย่างเป็นกระบวนการ

ในวันเสาร์ที่ 16 ตุลาคม 2536 พล.ต.อ.สวัสดิ์ จึงร่างหนังสือกราบบังคมทูลขอพระราชทานอภัยโทษโดยกล่าวว่า การออกคำสั่งห้ามนำเข้าหนังสือพิมพ์ต่างประเทศฉบับหนึ่ง ซึ่งมีข้อความไม่เหมาะสมนั้น เป็นการกระทำด้วยความสุจริตจงรักภักดี และเพื่อพิทักษ์ปกป้องสถาบันชั้นสูงสุดอันเป็นที่สักการะของประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศ ไม่ได้มีเจตนาอื่นใดทั้งสิ้น จึงใคร่ขอพระราชทานพระมหากรุณาขอพระราชทานอภัยโทษ กระทั่งต่อมาในวันที่ 19 ตุลาคม 2536 หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์ ราชเลขาธิการมีหนังสือด่วนที่สุดที่รล.0008/1309 ถึงอธิบดีกรมตำรวจแจ้งว่า ได้นำหนังสือของอ.ตร.กราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว พระราชทานพระมหากรุณาตามที่ขอพระราชทานอภัย แต่วันเดียวกันนั่นเอง พล.อ.ชวลิต กิ่งนามในคำสั่งย้ายด่วน พล.ต.อ.สวัสดิ์ เข้าช่วยราชการกระทรวงมหาดไทย พร้อมกับแต่งตั้ง พล.ต.อ.พงษ์อำมาตย์ อมาตยกุล รองอ.ตร. รักษาราชการแทน “ การย้ายอ.ตร.ครั้งนี้ น่าจะมีเหตุผลมากกว่านี้ “ พล.ต.ต.โชคดี ภูประเสริฐ ผู้บังคับการกองวินัยวิเคราะห์พร้อมกับให้ความเห็นว่ารับราชการมากกว่า 20 ปีก็เพิ่งจะเห็นคำสั่งลักษณะนี้เป็นครั้งแรกเป้าหมายน่าจะมีความพยายามผลักดันให้ “อธิบดีสวัสดิ์” ลาออก “ ผมจึงขอขอบอกผ่านไปถึงอธิบดี ฯ สวัสดิ์ว่าอย่าลาออกโดยเด็ดขาดทั้งนี้เพื่อให้ความจริงได้ปรากฏออกมาเชื่อว่าคุณธรรมจะคำจุนคนดี” อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเกี่ยวกับขั้นตอนการออกคำสั่งของอ.ตร. กระทั่งประกาศออกมาในราชกิจจานุเบกษานั้น ครั้งนี้จะเห็นได้ว่าเริ่มต้นที่ พ.ต.อ.ชาติรี เพ็ชรคำ นายตำรวจคนใกล้ชิด “อธิบดีสวัสดิ์” ไปพบหนังสือต่างประเทศฉบับที่ว่ามันจึงมอบให้ พ.ต.อ.สัมพันธ์ เศรษฐาภรณ์ ผกก.4บก.สน.ส. ไปประสานงานกับกองตำรวจสันติบาล 2 ในที่สุด พ.ต.ต.บุญชอบ เกตุเทศ สว.งาน 6 กก.3 ส.2 เป็นผู้ทำหน้าที่ร่างหนังสือและลงนามเสนอผ่าน พ.ต.อ.สำรอง เมตตาวิวัฒน์ ผกก.3 ส.2 พล.ต.ต.

³¹ เรื่องเดียวกัน

ประยุทธ์ ศุภจริยาวัตร ผบก.ส.2 และ พล.ต.ท.พิบูลย์ กุลละวณิชย์ ผู้บัญชาการตำรวจสันติบาล ลงนามกันตามลำดับชั้น กระทั่งผ่านสำนักงาน อ.ตร. และ พล.ต.อ.สวัสดิ์ ลงนามในคำสั่ง

กรมตำรวจนำคำสั่งฉบับนี้ส่งให้กับนายวิษณุ เครืองาม เลขาธิการคณะรัฐมนตรี ผ่านสายตานายวิษณุไปจนถึงสำนักงานราชกิจจานุเบกษา³² กระทั่งพิมพ์ออกมาประกาศเป็นราชกิจจานุเบกษาเรียบร้อยแล้วจำนวน 3,000 เล่มเจ้าหน้าที่ถึงได้เห็นข้อความ ต่อมากกรมตำรวจจึงทำหนังสือแก้ไขคำสั่งพร้อมกับประสานงานผ่านผู้ที่ร่วมรับผิดชอบต่างๆทั้งเลขาธิการกรมฯและสำนักราชกิจจานุเบกษาแต่สายไปเสียแล้ว เนื่องจากจังหวะนี้เอง มีเหตุผลเพียงพอสำหรับคนชื่อ“จิว” ที่จะสั่งย้าย อ.ตร.

อย่างน้อยการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดต่างๆ เกือบทั่วประเทศออกมาแสดงมติไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยสั่งย้าย พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ ออกจากแห่งอธิบดีกรมตำรวจจะโดยอ้างว่าเป็นการย้ายชั่วคราวหรือถาวรก็ตามนั้น น่าจะแสดงได้ว่า พล.ต.อ.สวัสดิ์ เป็นนายตำรวจที่ดีคนหนึ่ง ไม่ใช่เจ้านายประเภทที่ถูกตั้งข้อครหาว่าให้ว่าให้ลูกน้องหาสวนเลี้ยงเจ้านาย เพื่อที่จะได้ส่งส่วยต่อไปให้เจ้านายที่เหนือกว่าเป็นทอดๆ กันไปดังที่เชนกล่าวขานกันว่า ได้เคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้วในแวดวงของข้าราชการสีทากก็ติดดาว แต่สำหรับ พล.ต.อ.สวัสดิ์ แล้วเป็นคนมือสะอาด ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับกรโยกย้ายในอดีตที่ผ่านมาแสดงว่าอดีตอธิบดีกรมตำรวจผู้นี้เป็นคนที่ผู้บังคับบัญชาส่วนมากให้การยอมรับและนับถือ นี่ควรจะเป็นตัวอย่างที่ดีตัวอย่างหนึ่งสำหรับอธิบดีกรมตำรวจคนต่อไปในอนาคต ได้ยึดถือไว้เป็นแบบอย่างและรวมทั้งข้าราชการหน่วยอื่นๆด้วยได้ข้อคิดว่าการต้องหลุดไปจากตำแหน่งเพราะปัญหาทางการเมืองอันน่าเคลือบแคลงสงสัยนั้นย่อมต้องมีพลังแห่งความเห็นอกเห็นใจหนุนเนื่องเข้ามาประกาศความดี อย่างไรก็ตามหวังว่าการชุมนุมของตำรวจจะต้องไม่สร้างปัญหาในการบริการให้แก่ประชาชน³³

ปัญหาของรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยผู้ออกคำสั่งย้ายอธิบดีกรมตำรวจครั้งนี้อยู่ที่การให้เหตุผลที่ไม่เป็นรูปธรรมที่ดีพอพูดออกมาไม่ชัดเจนซึ่งน่าจะเป็นเพราะการมีท่าทีที่

³² เรื่องเดียวกัน

³³ กรณีย้ายอธิบดีกรมตำรวจ มติชน วันจันทร์ที่ 25 ต.ค. 2536 หน้า 8 .

ประนีประนอมมากเกินไปอันเป็นลักษณะประจำตัวของบรูซผู้นี้ มีหน้าซ้ำคำสั่งย้ายก็ยังคงเป็นคำสั่งที่มีปัญหาถูกคณะกรรมการ ก.ตร. ท่านหนึ่งหยิบขึ้นมาโต้แย้งได้ว่าไม่ถูกต้องตามกฎหมายและอาจกลายเป็นปัญหาทางข้อกฎหมายให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาดต่อไป บางที่ถ้าหากเรื่องถึงศาลก็จะเป็นผลดีเพื่อที่จะได้ใช้เป็นบรรทัดฐานไม่ให้เกิดปัญหาทางข้อกฎหมายต่อไประหว่างข้าราชการการเมืองกับข้าราชการประจำ นอกจากนี้เหตุผลของรัฐมนตรีมหาดไทยที่อ้างว่าเหตุที่ย้ายอธิบดีกรมตำรวจผู้นี้เพราะไม่ได้สนองตอบนโยบายของกระทรวงมหาดไทยและรัฐบาล รวมทั้งไม่สามารถวางคดีที่สำคัญได้ ยังมีปัญหาตำรวจตั้งด่านริตโก คุมช่อง คุมบ่อนการพนันนั้น ดูจะเป็นเหตุผลที่ไม่หนักแน่นพอและโต้แย้งได้ ตรงกันข้ามรัฐมนตรีมหาดไทยแสดงความเป็นสุภาพบุรุษพอที่ไม่หยิบยกเอาปัญหาที่เกิดจากประกาศที่ลงในราชกิจจานุเบกษาซึ่งมีข้อความหมิ่นพระบรมเดชานุภาพขึ้นมาเป็นปัญหาการเมืองเพื่อซ้ำเติมอธิบดีกรมตำรวจดังที่มีผู้พยายามก่อนหน้านี้ เหตุปัจจัยและผลที่เกิดขึ้นจากการย้ายอธิบดีกรมตำรวจครั้งนี้ย่อมมองได้ต่างๆ นานา ในมุมหนึ่งคือข้าราชการประจำถูกข้าราชการการเมืองกลั่นแกล้งเมื่อไม่สามารถสนองตอบการทำงานให้แก่รัฐมนตรีผู้กำกับดูแลเป็นที่พอใจได้ ข้าราชการผู้นั้นก็ต้องพ้นไปจากตำแหน่ง ปัญหานี้ก่อให้เกิดการวิ่งเต้นของข้าราชการเข้าหาพนักงานการเมืองเพื่อหวังเอาตำแหน่งแต่ในอีกมุมหนึ่งการโยกย้ายครั้งนี้เป็นการช่วยผ่อนเบาความรุนแรงทางคดีที่จะเกิดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในบรรดาเก้าอี้ของข้าราชการระดับสูงนั้นจัดได้ว่าเก้าอี้ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจเป็นเก้าอี้ที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดที่จะถูกโยกย้ายออกไปจากตำแหน่งเพราะเป็นเก้าอี้ที่มักจะมีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวพันมากที่สุด คราวใดที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลชุดใหม่รัฐมนตรีมหาดไทยคนใหม่แล้ว ตำแหน่งที่มักจะถูกจับตามองว่าจะถูกเปลี่ยนแปลงโยกย้ายออกไปจากเก้าอี้คืออธิบดีกรมตำรวจ เพราะเจ้ากระทรวงคนใหม่ย่อมต้องการให้คนที่ไว้ใจได้ขึ้นมาดูแลบังคับบัญชาหน่วยงานที่มีความสำคัญหน่วยนี้ หรือไม่ว่าผู้ดำรงตำแหน่งอยู่เก่าต้องวิ่งนอกวิ่งในเพื่อความมั่นใจกับรัฐมนตรีคนใหม่เพื่อให้เห็นว่าเป็นคนที่ไว้ใจได้ในการที่จะดูแลหน่วยงานนี้ต่อไป³⁴

ดังนั้น ผู้ที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจจึง เป็นคนที่น่าเห็นใจที่ต้องมานั่งในเก้าอี้ที่มีความเสี่ยงสูงเช่นนี้ เป็นผู้ที่ต้องพบกับความกดดันจากการทำงานเป็นอย่างมาก เต็มไปด้วยความกดดันหลายด้าน อาทิ จากรัฐมนตรีที่รับผิดชอบซึ่งจะเป็นผู้ที่ประเมินการทำงานของอธิบดี

³⁴ เก้าอี้ร้อน มติชน วันศุกร์ที่ 22 ต.ค. 2536 หน้า 8 .

กรมตำรวจ จากสาธารณชนซึ่งจะต้องสะท้อนการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทั่วประเทศและ
 วิจารณ์การบริหารงานกรมตำรวจของอธิบดีกรมตำรวจและบางที่ยังมีเรื่องการเมืองภายในกรม
 ตำรวจเข้ามาสอดแทรกนอกเหนือจากการเมืองในระดับรัฐบาล ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจจึง
 เหมือนกับเดินอยู่บนเส้นลวดที่อาจพลัดตกได้ตลอดเวลา พล.ต.อ.สวัสต์ อมรววิวัฒน์ ก็ตกอยู่ใน
 สถานการณ์อย่างเดียวกัน โดยหน้าที่จะต้องเป็นผู้ที่กำกับดูแลสูงสุดต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่
 ตำรวจทั่วประเทศซึ่งเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน การจับผู้ร้าย
 การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนานา และดูแลแม้กระทั่งหน่วยงานจราจร โดยภาระหน้าที่
 ที่แล้วการดูแลตำรวจเป็นงานที่อยากลำบากทีเดียว ไม่ใช่เรื่องง่ายตายที่จะสร้างความพอใจใน
 การทำงานให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่ายอย่างเสมอหน้า ไม่ว่าจะประชาชนหรือเจ้ากระทรวงที่ดูแล
 การทำงานของกรมตำรวจโดยตรง ยังมีปัญหาการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องพัวพันด้วยแล้วผู้ที่นั่ง
 เก้าอี้ตัวนี้จะต้องไม่ยึดติดและทำใจไว้ล่วงหน้า

ในช่วงที่พล.ต.อ.สวัสต์ อมรววิวัฒน์ ดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมตำรวจย่อมมีทั้งงานที่
 ปฏิบัติได้ลุล่วงไปและงานที่ยังไม่บรรลุถึงค้ำคาอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคดีเผาโรงเรียนที่ภาคใต้ คดี
 ที่เกี่ยวข้องกับประเทศซาอุดีอาระเบียและคดีที่เกี่ยวกับการจับกุมมือก่อกวนกิจกรรมในที่ต่างๆงาน
 ที่คั่งค้างเหล่านี้มีลักษณะของการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องพัวพันอยู่ด้วย การที่จะจับให้มันคั้นให้ตาย
 กับปัญหาที่มีการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องย่อมไม่ใช่เรื่องที่จะทำได้ง่ายตาย ในที่สุดโอกาสของ
 การต้องพ้นจากตำแหน่งของพล.ต.อ.สวัสต์ อมรววิวัฒน์ จึงเกิดขึ้น ดังที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้นว่า
 เก้าอี้อธิบดีกรมตำรวจเป็นเก้าอี้ของข้าราชการระดับสูงที่มีความเสี่ยงสูงที่สุด ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่
 เป็นการดีต่อผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่ง เกิดความไม่มั่นคงขึ้นในอาชีพการรับราชการ ทำให้เกิดการ
 ครหาต่างๆ นานาได้ ดังที่เคยเกิดมาแล้วในอดีตต่างๆ ที่อาจจะไม่ใช่ความจริง เช่นต้องวิ่งเต้นเข้า
 หาเจ้ากระทรวงผู้รับผิดชอบเพื่อ ปวารณาตัวเองให้ถึงวลีที่ว่า “ ค่าของคนอยู่ที่เป็นคนของใคร ”
 หรือถึงกับต้องวิ่งเต้นส่งส่วยส่งของเช่นกันบรรยากาศที่เกิดขึ้นกับเก้าอี้อธิบดีกรมตำรวจดังกล่าวนี้
 ไม่ใช่สิ่งที่สร้างสรรค์การทำงานเลยคำถามที่เกิดขึ้นคือจะมีวิธีการอย่างไรเพื่อประกันความมั่นคง
 ให้แก่ผู้ที่มารับตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ

สรุป

ในช่วงที่ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจ ดังนี้คือ

1. ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ขอสนับสนุนให้อธิบดีกรมตำรวจ แต่งตั้งและโยกย้ายข้าราชการตำรวจที่เป็นพรรคพวกของตน ดังเช่น กรณีคุณหญิงพันธุ์เครือ ยงใจยุทธ มีเจตนาถึงอธิบดีกรมตำรวจเพื่อขอสนับสนุนแต่งตั้งข้าราชการตำรวจให้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นในสังกัดกองตรวจคนเข้าเมือง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปต่างประเทศ กรณี พล.ต.ศรชัย มนต์วิวัฒน์ ไทรศัพทภัยกับ พล.ต.ท.ท่านหนึ่งในการจัดทำบัญชีแต่งตั้งข้าราชการตำรวจส่งให้แล้ว ซึ่งกรณีนี้ฝ่ายค้านมีหลักฐานการบันทึกเทปการสนทนากันทางโทรศัพท์ กรณีมีหนังสือสนับสนุนขอรับการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจอีกหลายรายเหล่านี้ เป็นต้น

2. เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2536 ได้สั่งให้ พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวินวัฒน์ อธิบดีกรมตำรวจ ไปช่วยปฏิบัติหน้าที่ราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ออกมานั้นเป็นการกระทำโดยเร่งรีบไม่ได้ลงวันที่ ไม่ได้อ้างข้อกฎหมาย และในขณะเดียวกันได้มีคำสั่งให้ พล.ต.อ.พงษ์อำมาตย์ อมาตยกุล รอง อ.ตร. รักษาราชการแทน อ.ตร. ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการของกฎหมาย

3. เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2536 ได้มีคำสั่งให้ พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวินวัฒน์ อธิบดีกรมตำรวจ ออกจากราชการไว้ก่อน โดยให้เหตุผลว่าต้องหาคดีอาญาจากการออกคำสั่งห้ามนำเข้าหนังสือพิมพ์ต่างประเทศฉบับหนึ่งซึ่งมีข้อความในคำสั่งบางตอนหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

สรุปสาเหตุที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมักจะเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจ

การที่ผู้มีอำนาจในรัฐบาลมักจะส่งคนเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็เพื่อที่จะใช้อำนาจและอิทธิพลแทรกแซงการบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจ กล่าวคือ ใช้อำนาจในการปลด สั่งย้าย อธิบดีกรมตำรวจโดยเหตุผลเพื่อความเหมาะสมทางการเมือง และได้แต่งตั้งพรรคพวกของตนเองเป็นอธิบดีกรมตำรวจ รักษาการแทนบ้าง หรือแต่งตั้งดำรงตำแหน่งที่สำคัญที่มีอำนาจในการบริหารเพื่อคุมกำลังตำรวจในตำแหน่งที่สำคัญ (Key Position) อาทิ ผู้บังคับการกองปราบปราม ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล เลขาธิการกรมตำรวจ และผู้บัญชาการต่าง ๆ ซึ่งมักจะมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงมหาดไทยหรืออธิบดีกรมตำรวจ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะรักษาฐานอำนาจทางการเมือง การนำมาซึ่งผลประโยชน์ และยืนหยัดในกลุ่มพวกพ้องของตนเองให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ดังนั้นบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญภายในกรมตำรวจนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่รัฐบาลไว้วางใจ พร้อมทั้งจะรับนโยบายและคำสั่งไปปฏิบัติได้ทันที่ โดยปราศจากการกีดกันหรือโต้แย้ง ประกอบกับกิจการตำรวจเป็นภารกิจที่มีกำลังพลอาวุธและอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ได้ทั่วราชอาณาจักรภายใต้กรอบของกฎหมาย จึงส่งผลให้นักการเมืองเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแต่งตั้งบุคคลที่ตนเองไว้วางใจและมีความใกล้ชิดตนมากที่สุดเข้าไปดำรงตำแหน่งสำคัญภายในกรมตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ